

KALAALLIT
NUNAANNI
EQQARTUUSSIVINNI
NUTSERISARNEQ

INUIT
PISINNAATITAAFFIINUT
INSTITUTI

ILISIMATUSAREIK

University of Greenland

KALAALLIT NUNAANNI EQQARTUUSSIVINNI NUTSERISARNEQ

Allaaserinnittut: Laila Hedegaard Pedersen, Nutserinermut Oqaluttaanermullu Immikkoortortaqaarfimmi aqutsisoq, Kulturimik, Oqaatsinik Oqaluttuarisaanermillu Ilisimatusarfik aamma Annemette Nyborg Lauritsen, lektori, Inuiaqatigiilerinermik, Aningaasaqarnermik Tusagassiornermillu Ilisimatusarfik, Ilisimatusarfik, kapitali 2 pinnagu Marya Akhtar-imit, Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti, allanneqartoq.

Aaqqissuisut: Marya Akhtar, Lise Garkier Hendriksen, Mandana Zarrehparvar, Nadja Filskov, Christoffer Badse aamma Louise Holck (akisussaasoq), Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti. Aaqqissuisut decembari 2018 naammassipput.

Paasissutissanik katersuineq piffissami septembari 2017-imiit decembari 2017-imut Arnarulunguaq Egede Jørgensen, Rosa-Kathrine Flügge, Per Rosing aamma Ivi Johanne Brandt ikiortigalugit ingerlanneqarpoq.

Nalunaarusiaq Dreyers Fond-imit aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnit tapiiffigineqarluni suliarineqarpoq. Nalunaarusiamik allaaserinnittut Nunatsinni Advokatit suliniummik Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnut inassuteqarnerat pillugu qutsavigaat.

Nalunaarusiaq malinnaasunut eqqartuussisunit, eqqartuussissuserisunit, politiinit aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnit sinniisuuffigineqartumut saqqummiunneqarnikuuvoq

Saqqummersitaq Ilisimatusarfik aamma Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti suleqatigalugit suliarineqarpoq- Ilisimatusarfik aamma Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti nalunaarusiap imarisaa pillugu akisussaasuupput.

Ilusilersuisoq: Hedda Bank

Saqaata assinga: Bygningsstyrelsen

Kalaallisuunngortitsisoq: Hans Møller

Naqinneqarfia: Toptryk Grafisk ApS

Grafit: Sarah Kajander Holmer, Paasissutissat Missueqqissaarisarnerlu, Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti

© 2019 Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti, Danmarkimi Nuna Tamakkerlugu Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti aamma Ilisimatusarfik

ISBN: 978-87-93605-61-9

e-ISBN: 978-87-93605-62-6

Saqqummersitatta paasiuminartuunissaat anguniarparput. Assersuutigalugu naqinnerit angisuut, titarnerit naatsut, oqaaseqatigiit ikittut, oqaatsinik avissinerit ikitsut, tunuliaqutaa erseqqarissuq aamma sinaakkusikkat erseqqarissut atortarpavut.

Tikinneqarinnaaneq pillugu uani annertunerusumik atuarit menneskeret.dk/tilgaengelighed

EQIKKAANEQ	5
SUMMARY	8
KAPITALI 1 – MISISSUINEQ PILLUGU	10
1.1 SIUNERTAQ KILLILIINERLU	10
1.2 PERIUSEQ – PAASSISSUTISSAT TUNNGAVIUSUT SULERIAASERLU	11
KAPITALI 2 – INUIT PISINNAATITAAFFIINIK ILLERSUINEQ	14
2.2 NUNAMI NAMMINERMI SINAACKUT	15
KAPITALI 3 – EQQORTUMIK NUTSERINERMUT SINAACKUTIT	18
3.1 TAAGUUTIT	18
3.2 NUTSEREQATIGIITTARNEQ	19
3.3 NUTSERISUMIK ATUINISSAQ ATUINNGISSARLUUNNIIT	20
3.4 TELE-VIDEO	21
3.5 OQALUTSIT SULINERMinni ATUGASSARISAAT	21
3.6 INERNILIINERIT INASSUTEQAATILLU	23
KAPITALI 4 – SUMIORPALUUTIT: AVANNAAMIUSUT TUNUMIUSULLU	25
4.1 KALAALLIT OQAASIISA DANSKILLU OQAASIISA SANIATIGUT OQAATSIT ALLAT	29
4.2 INERNILIINERIT INASSUTEQAATILLU	30
KAPITALI 5 – NUTSERISUT PIGINNAASAAT	31
5.1 NUTSERISUT ILINNIARNERAT	31
5.2 NUTSERISUMUT PIKKORISSUMUT SUNA ILISARNAATAAVA?	31
5.3 AKUNNAKUSOORTUMIK NUTSERINERIT	38
5.4 NUTSERISUNIK TAARSISARNEQ	42
5.5 KAALLISUUMUT/KALAALLISUUMIT NUTSERINERIT ASSIGIINNGINNERI	44
5.6 NUTSERISUT IMINNEQARTARTUT AALAJANGERSIMASUMILLUUNNIIT ATORFEQARTUT	46
5.7 NUTSERISUT ATAATSIMUT ISIGALUGU QAFFASISSUSIAT	47
5.8 INERNILIINERIT INASSUTEQAATILLU	50

KAPITALI 6 – INASSUTEQAATINIK ATAATSIMUT TAKUSSUTISSIAQ	52
ILANNGUSSAT – ILANNGUSSANIK ALLATTUIVIK	54
APEQQUTIT AKISASSAT – OQALUTTAANERMUT MISISSUINERMUT TUNNGASUT	55
TUNULIAQUT	55
APEQQUTIT AKISASSAT – OQALUTTAANERMUT MISISSUINERMUT TUNNGASUT	57
APERSUINERMI NAJOQQUTASSIAQ	59
ILANNGUSSAQ 4 - OQALUTSEQARNERUP PITSAASSUSAANIK NALILERSUIFFISSAT	61
INAARUTAASUMIK NASSUIAATIT	63

Nalunaarusiami uani Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinni nutserisarnermi pissutsit misissorneqarput. Nalunaarusiami Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinni pinerluuteqartut pillugit suliani kalaallit danskillu oqaasissa akornanni aamma Kalaallit Nunaanni sumiorpaluutit akornanni nutserinermut atatillugu unammilligaalersartut sammineqarput.

Misissuinermi unnerluussat eqqartuunneqartullu eqqartuussivimmi nutserunneqarnerminni misigisaat pillugit immersugassat atorlugit aperinikuuagut. Aamma inuit ataasiakkat ataatsimoortullu apersornikuuagut kiisalu eqqartuussisut, eqqartuusseqataasartut, unnerluussisut illersuisullu arlallit suliani nutserisoqarfiusuni qanoq misigisaqartarnerannik immersugassat atorlugit aperinikuullugit.

Nalunaarusiami misissuinerit tunngavigalugit inatsisitigut innarlitsaaliugaanermi ukunani unammilligassat paasineqarput

(1) eqqartuussivinni nutserinermut sinaakkutit,

(2) inuit avannaamiusut tunumiutullu oqaluttut eqqartuussivinni nutserunneqartussaagaangata sumiorpaluutit assigiinnginnerisa mianerineqarnissaat, kiisalu

(3) nutserisut oqaatsinik, nutserinermi teknikkimik suliamillu ingerlatsilluarsinnaanermik piginnaasaat.

Nutserunneqarsinnaatitaaneq nunani tamani inuit pisinnaatitaaffinik pisussaaffinnik tunngaveqarpoq, pingaartumik Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiisummi naapertuilluartumik eqqartuunneqarsinnaatitaaneq pillugu artikili 6-imi aalajangersakkat. Kinaluunniit pinerluuteqarsimasutut unnerluunneqartoq pineqartup oqaatsit paasisinnaanngippagit atorsinnaanngippagilluunniit akeqanngitsumik nutserunneqarsinnaatitaavoq.

Nutserunneqarsinnaatitaaneq oqaasiinnartigut oqaatigineqartut saniatigut pappilissat uppersaasatit allaganngorlugillu oqaaseqaatit pineqartup pinerluuteqarsimanermik suliami sunik pisoqarneranik paasinninnissaanut pisariaqartut ilaapput. Tassunga peqatigitillugu unnerluunneqartoq eqqartuussisunit paasineqarnissaminik pisinnaatitaaffeqarpoq.

Misissuinerup takutippaa sammisani pingasuni tamani unammiligassarpasuit inatsisitigut innarlitsaaliugaanermut tunngasut nutserneqatigiinnermik taaneqartartoq atorlugu aqqiivigineqartartut, tassani eqqartuussivimmiittut (eqqartuussisut, eqqartuusseqataasut, illersuisut) marlunnik oqaasillit akuliussinnaallutik nutserisorlu peqatigalugu eqqortumik paasinninnissaq tamassumalu kingorna taaguutit qanoq nutserneqarnissaat nassaariniartarlugu.

Misissuinermi inerniliineq tassaavoq nutserneqatigiinnermi aqqiisoqartaraluartoq ukunani pitsanngorsaavinnissamik pisariaqartitsisoqartoq:

(1) NUTSERINERMI SINAACKUTIT PITSANNGORTINNEQASSAPPUT

Inuit apersorneqartut amerlasuut oqaatigaat taaguutit assigiiaanginnerat eqqartuussivinni nutserinermut atatillugu unammilligassat annertunersarigaat. Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Isumalioqatigiissitap taaguutit atornerqarnerusartut pillugit taaguutininik allattuivik 2000-imi suliaraa. Taannali nutarterneqarnikuunngilaq.

Inuit apersorneqartut aamma uparuarpaat, pingaartumik kredsrettini piffissaagallartillugu nutserisoqarnissamik inniminniisarsimangitsut. Tamassuma kinguneranik nutserisup suliami sammineqartoq pillugu kiisalu soorlu politiinit uppersaatannut nakorsallu allagarsiuussaannut, ilisimannittut nassuiaanissaannut il.il. atatillugu piareersarnissani ajornakusoortittarpaa.

Taamaammat Ilisimatusarfiup aamma Inuit Pisinnaatitaaffiinut Instituttip inassuteqaatai pingaarnertit tassaapput:

- Oqaasiliortut taaguutit pillugit allattuivik atuuttoq nutartissagaat inatsisilerinermilu taaguutit nutaat siunissami ataavartumik akuerisassagaat.
- Suliami allagaatigineqarsinnaasut eqqartuussiviit nutserisumut imatut siusitsigisukkut nassiuttassagaat nutserisoq suliaq pillugu piareersarnissamut periarfissaqartillugu. Pingaartumik -assersuutigalugu inatsit tunngaviusoq naapertorlugu killisiuinermi – piareersarnissamut piffissaqarsinnaaneq ajornakusoorsinnaavoq. Taamaattoqartillugu suliami allagaatit sapinngisamik piarnerpaamik nassiunneqartariaqarput.

(2) SUMIORPALUUTIT ASSIGIINNGINNERAT INATSISITIGUT INNARLITSAALIUGAANERMUT TUNNGATILLUGU

UNAMMILLIGASSAQARTITSIPPAT

Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaatsit tassaapput Kalaallit Nunaata kitaani oqaatsit. Tamassuma saniatigut sumiorpaluutit arlaliupput, pingaartumik tunumiut avannaamiullu oqaasii allaanerullutik. Tunumiut oqaasii oqaatsitut allarluinnaasutut isigineqapajaarsinnaapput, taakkulu kalaallit kitaamiut ikinnerit paasisinnaavaat atorsinnaallugilluunniit.

Tunumiut avannaamiullu oqaasii allaganngorlugit oqaasiliorneqarnikuunngillat. Sumiorpaluutininut taakkununnga taakkunanngalu nutserinissamik pisariaqartitsisoqaleraangat nutserinermi unammilligassaqartoqalersarpoq, tassa eqqartuussivinni nutserisunik ilinniarsimasunik sumiorpaluutinik taakkunannga marlunnik ilisimasalinnik naammattunik peqanngimmat.

Taamaammat Ilisimatusarfiup aamma Inuit Pisinnaatitaaffiinut Instituttip inassuteqaatai pingaarnertit tassaapput:

- Oqalutsinik aalajangersimasunik imaluunniit oqalutsinik iminneqartartunik tunumiutut avannaamiutullu oqalussinnaasunik paasinnissinnaasunillu eqqartuussivinni atornerqarsinnaasunik peqarnissaa Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviup qulakkiissavaa.

(3) INATSISINIK PAASINNINNISSAMIK OQALUTSIT PIGINNAASAASA PITSANNGORTINNEQARNERAT

Nutserinerup pitsaassusia ataatsimut isigalugu naammaginartut aammalumi eqqartuussivinni nutserisut aalaangersimasumik atorfillit eqqarsaatigalugit qaffasittuusutut misigineqartarpoq. Sumulluunniit attuumassuteqannginnissamik, suliamik ingerlatsilluarsinnaanermik, oqaatsitigut piginnaasaqarnissamik,

inatsilerinermi taaguutunik
 ilisimasaqarnissamik ilimassuutit nutserisut
 eqqortittarpaat.

Aammali nutserisut iminneqartartut
 eqqartuussivinni nutserinissamut
 akuerineqartut aallaaviusumik
 atorineqartarput, akuersinissamulli tunngaviit
 aalajangersimasuunngillat. Nutserisut
 nutserisutut ilinniarsimanngitsut, taaguutunik,
 suleriaatsinik il.il. ilisimasaqanngitsut
 atorineqaraangata ajornartorsiutaasinnaasoruju
 ssuuvoq.

Taamaammat Ilisimatusarfiup aamma Inuit
 Pisinnaatitaaffiitut Instituttip inassuteqaatai
 pingaarnertit tassaapput:

- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq
 pillugu Isumalioqatigiissitap
 isumaliutigissagaa, eqqartuussivinni
 nutserisunik akuerseriaatsimik
 atuutilersitsisoqartariaqarnerisooq,
 minnerunngitsumik nutserisunik
 iminneqartartunik akuersisarnermi,
 akuersinissamut aalaangersimasunik
 tunngaveqarluni.

Nutserisunut eqqartuussivimmi
 nutserinissamik siumut ilisimasaqariinngitsunut
 ilinniaqqinermik Kalaallit Nunaanni
 Eqqartuussivik pilersitsissasoq.

SUMMARY

This report deals with interpretation provided in the justice system in Greenland. The report identifies challenges which arise in relation to interpretation between Greenlandic and Danish and Greenlandic dialects in court proceedings during a criminal case.

For this purpose, we asked defendants and convicts about their experiences of interpretation in court, using questionnaire surveys. Furthermore, we carried out interviews and group interviews as well as questionnaire surveys with judges, lay judges, prosecutors and defense attorneys about their experiences with court interpretation.

Based on this research, the report examines certain due process challenges within:

- (1) the framework for interpretation in the courts,
- (2) the consideration of dialect differences when interpreting for persons who speak North or East Greenlandic, and
- (3) the interpreters' linguistic skills, interpreting techniques, and professionalism.

The right to interpretation follows, *inter alia*, from the provisions of Article 6 of the European Convention on Human Rights. Everyone accused of a crime has the right to free assistance from an interpreter if they do not understand or speak the language used in court. The right to interpretation includes, in addition to oral statements during trial, all the

documents and written statements necessary for the person concerned to understand what is happening during the criminal case. Additionally, the accused has the right to make themselves understandable to the court.

The report shows that many due process challenges within all three themes are solved on a practical level by so-called co-interpretation where bilingual members of the court (judge, lay judges, and defense attorneys) can intervene and, together with the interpreter, find the right understanding and subsequent translation of a term.

However, despite the practical solutions with co-interpretation, the report concludes that a need for concrete improvements remains:

(1) NEED FOR IMPROVEMENT IN THE FRAMEWORK FOR INTERPRETATION

A majority of the interviewees express that a lack of uniform terminology is the biggest challenge in interpretations in the courts. In 2000, the Commission on Greenland's Judicial System made a terminology list of the most widely used concepts. This, however, has not been updated.

Several interviewees also point out that, especially in the district courts, the request for an interpreter is not always submitted in good time. This may make it difficult for the interpreter to be prepared with regard to the subject matter of the case and specific terminology in documents, such as

police reports, medical certificates, witness testimonies, etc.

Based on this, Ilisimatusarfik and the Danish Institute for Human Rights recommend, that:

- Oqaasiliortut – The Commission on the Greenlandic Language Council update the existing terminology list and regularly approve new legal terms.
- The courts ensure that case files are always sent to the interpreter in good time so that the interpreter has the opportunity to prepare for the case. In certain circumstances, such as pre-trial detention hearings, it may be difficult to ensure time for preparation. In these cases, the case files should be sent as soon as possible.

(2) DIFFERENCES IN DIALECTS CREATE DUE PROCESS CHALLENGES

The official language of Greenland is Western Greenlandic. In addition, there are a number of dialects, amongst which East Greenlandic and North Greenlandic stand out. East Greenlandic is almost to be regarded as an altogether different language which most West Greenlanders do not understand and speak.

The two dialects do not exist as written languages. Thus, challenges of interpretation arise when there is a need for interpretation to and from these dialects, as no trained interpreters in the judiciary have sufficient knowledge of the two dialects.

Based on this, Ilisimatusarfik and the Danish Institute for Human Rights recommend, that:

- The Court of Greenland ensure that permanent interpreters or freelance interpreters who speak and understand East Greenlandic and North Greenlandic are available to the court.

(3) IMPROVING THE INTERPRETERS' COMPETENCES IN INTERPRETATION IN THE JUDICIARY

The level of interpretation is generally regarded as satisfactory and even high amongst the permanent interpreters in the courts. Interpreters live up to the expectations of neutrality, professionalism, linguistic skills, knowledge of legal concepts, etc.

In principle, the freelance interpreters who are used are approved by the court, but the criteria for such approval are not clearly established.

Major difficulties can arise when using interpreters who are not trained, do not know the terminology, the cases, etc.

Based on this, Ilisimatusarfik and the Danish Institute for Human Rights recommend, that:

- The Council of Greenland's Judicial System consider whether an approval procedure with fixed criteria for approval of interpreters in the judiciary should be introduced, particularly in regard to freelance interpreters.

The Court of Greenland ensure training of interpreters without prior knowledge of interpretation in the judiciary.

KAPITALI 1

MISISSUINEQ PILLUGU

Ilaatigut Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut malillugu kinaluunniit pinerluuteqarnermik unnerluutigineqartoq pineqartup oqaatsit eqqartuussivimmi atorineqartut paasisinnaanngikkugit atorsinnaanngikkunigilluunniit nutserunneqarsinnaatitaavoq.¹

Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit aamma Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti nalunaarusiami "Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii – 2016-imi killiffik" Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinni oqaatsit sammivaat.² Naak kalaallit oqaasii Namminersorneq pillugu inatsit malillugu Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaasiugaluartut³, danskit oqaasii kalaallit oqaasii ilanngullugit eqqartuussisarneq pillugu inatsit naapertorlugu eqqartuussivinni oqaasiupput.⁴ Eqqartuussineq kalaallisut danskisulluunniit ingerlanneqassanersoq eqqartuussiviup aalajangissavaa.

Eqqartuussivinni sulisut amerlanersaat marlunnik oqaaseqartuupput, kalaallillu oqaasii eqqartuussivinni ulluinnarni atorineqartarput.

Eqqartuussisut illuatungeriilluunniit tamarmik oqaatsit atorineqartut paasisinnaanngippatigit nutserisut eqqartuussivinni atorineqartarput. Kalaallilli oqaasiini sumiorpaluutit pingasuupput, taakkulu Avanersuarmi (Kalaallit Nunaata avannaani) Tunumi Kitaanilu (Kalaallit Nunaata kitaani) oqaatsit atorineqartarput. Eqqartuussivinni pingaartumik kitaamiutuuumut kitaamiutuumiillu Kalaallit Nunaanni

oqaatsit pingaarnertut isigineqartut atorlugit nutserisoqartarpoq.

Nalunaarusiami uani ilaatigut nutserisut atorineqartut oqaatsinik piginnaasaat aamma/imaluunniit nutserinermik piginnaasaat suliamillu ingerlatsisinnaassuseq pillugit apeqqutit sammineqarput, tamannalu aamma killiffik pillugu nalunaarusiami apeqqutigineqarpoq.

Nalunaarusiami aallaavik aamma tassaavoq "Eqqartuussivimmi nutserineq"⁵, Inuit Pisinnaatitaaffiinut Instituttimit 2015-imi saqqummiunneqartoq. Tassanngaani isumassarsiat tassaapput; nutserinerup pitsaassusianik nalilersuineranut uuttuut (ilanngussaq 4) aamma danskisut nalunaarusiami apersuineranut najoqqutassiaq (ilanngussaq 3) ilaatigut atorineqarput.

1.1 SIUNERTAQ KILLILIINERLU

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit (kredsretit, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviup aamma Nunap Eqqartuussisuuneqarfiata) Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissummi nutserisarneq pillugu piumasaqaatit eqqortinneraat misissuinermi uani sukumiinerusumik misissorneqarpoq. Misissuinermi pinerluttut pillugit suliani kalaallisut-danskisut aamma kalaallisut-kalaallisut nutserineq misissorneqarput, aammali oqaatsit allat killilimmik ilanngunneqarlutik. Misissuinermi pissutsit uku sammineqarput:

1. Sinaakkutit Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit eqqortumik nutserisoqarnissaq qulakkeerniarlugu neqeroorutigisaat
2. Nutserisut kitaamiutut oqaluttut annertunermik atorreqartillugit avannaamiutut tunumiutullu oqaluttut qanoq isiginiarneqartiginersut. Inunnut avannaamiutut tunumiutullu oqalunnerusunut kitaamiut oqaasii atorreqaraangata ajornartorsiuteqartoqalersarpa?
3. Oqaatsit, nutserinermi teknikki suliamillu ingerlatsilluarsinnaaneq eqqarsaatigalugit nutserisut piginnaasaat.

1.2 PERIUSEQ – PAASISSUTISSAT TUNNGAVIUSUT SULERIAASERLU

Ajornartorsiut qulaajaaviginiarlugu misilittakkanik katersuinermut periutsit arlallit atopagut. Misissuinerimi paasissutissat

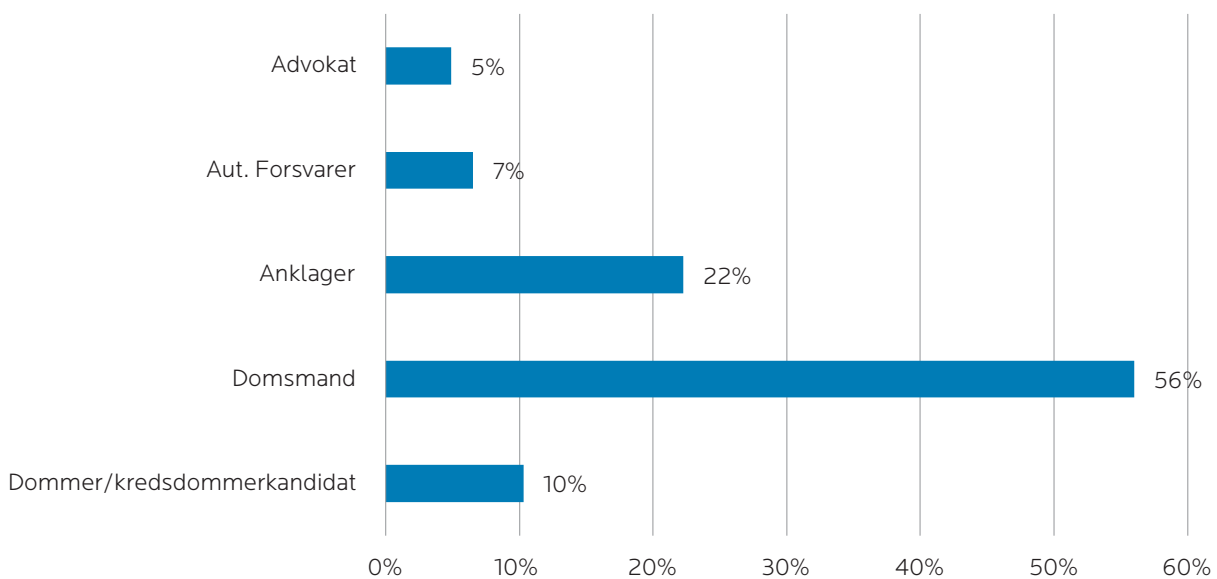
tunngaviusut taamaalillutik tassaapput immersugassat assigiinngitsut marluk atorlugit misissuineq aamma pitsaassusilimmik apersuinerit arlallit, tassunga ilanngullugu sammineqartunik apersuinerit.

1.2.1 IMMERSUGASSAT ATORLUGIT MISISSUINEQ

Eqqartuussivinni ajornartorsiutit annertunerit paasiniarlugit imaaliorpugut:

- A. Eqqartuussivinni ingerlatsisut: unnerluussisussaataasut, illersuisut, eqqartuussisut eqqartuusseqataasartullu, misilittagaat paasiniarlugit elektroniskimik immersugassaq atorlugu misissuineq.
- B. Unnerluunneqartut eqqartuunneqartullu misilittagaat paasiniarlugit immersugassaq atorlugu pappilianggorlugu misissuineq. Immersugassat taakku Kalaallit Nunaanni isertsisivinnut inissinneqarsimasunut tamanut agguanneqarput.

Takussutissiaq 1: Eqqartuussisut, eqqartuusseqataasartut, unnerluussisut illersuisullu Apeqqut: Eqqartuussivimmi imatut suliaqarpit: Eqqartuussissuserisoq, Eqqartuussissuserisoq akuerisaasoq, Unnerluussisoq, Eqqartuusseqataasartoq, Eqqartuussisoq/ kredsdommeringortussaq?

Oqaaseqaat: N=184.

Elektroniskimik immersugassat Survey Monkey atorlugu marloriarluni junimi amma augustimi 2017 eqqartuussivinni ingerlatsisunut nassiunneqarput. Immersugassat inunnut 410-nut nassiunneqarput (unnerluussisut, illersuisut, eqqartuussisut eqqartuusseqataasartullu).

Akisut amerlassusaat procentinngorlugit immikkoortut assigiinngitsut akornanni assigiinngiaarput, eqqartuussisut amerlanersaallutik akisut 78 procentiugamik (nunap eqqartuussisuunneqarfiani kredsretinnilu), unnerluussisussaataitasunit akisut ikinneraallutik 28 procentiullutik. Unnerluussisussaataitasunit akisut procentinngorlugit ikinnerat nassuiarneqarsinnaagunarpoq immersugassaq politiinut tamanut nassiunneqarmat, oqaatigulugu taamaallaat ikinnerpaamik ataasiarlutik unnerluussisuusimagunik akissasut. Politiit arlallit eqqartuussivimmiin nikuunngillat, taamaammallu misissuinermi peqataasinnaanatik.

Unnerluunneqartunit eqqartuunneqartunillu immersugassaq, danskisut suliarineqartoq kalaallisullu nutserneqartoq, inuit tunuliaqutaat, nutserisoqarneranik misilittagaat, nutserinerup pitsaassusaanik naliliinerat il.il. pillugit apeqqutinik imaqarpoq (takujuk ilanngussaq 2). Isertitsivinni inissitat⁶ internetersinnaanngimmata, taakkua immersugassaat pappilianngorlugu agguanneqarpoq (takujuk ilanngussaq 2). Tamanna ingerlanneqarpoq immersugassap isertitsivinni ataasiakkaani aqutsisunut e-mailikkut nassiunneqarneratigut. Isertitsivinni aqutsisut immersugassaq anisippaat inissinneqartanullu agguallugu. Sulisut tamassuma kingorna immersugassat immersorneqarnikut katersorpaat uagutsinnullu utertillugit nassiullugit.

Isertitsivinni mikinerusuni akisut Ilulissani 50 procentiniit Aasianni 100 procentinut

amerlassuseqarput, nunamilu isertitsiviit anginersaanni, Nuuk, 56-inik inissaqartumi, akisut taamaallaat 5 procentiupput. Marlolarluni eqqaasitsisoqarpoq, tamannali amerlanernik akissuteqartoqarneranik kinguneqanngilaq. Kingullertut misiliilluni apersuisusaaq Nuummi isertitsivimmukartipparput, taassumalu isertitanut apersorneqarnikkunut misissuinermi peqataarusuttunut apeqqutit saqqummiuppai, inuillu akissutaat immersugassami krydsilertarlugit. Taamaaliornikkut Nuummi akisut 30 procentinngorput.

1.2.2 PAASISSUTISSANIK PITSAASSUSILIKKAMIK KATERSUINEQ

Ajornartorsiutit immersugassaq atorlugu misissuinerne saqqummertut, apersuinerne itisilerneqarput. Illoqarfinni kredsretteqarfiusuni sisamani: Nuummi, Ilulissani, Sisimiuni Qaqortumilu, sammineqartut apersorneqarput. Nuummi sammineqartunik marlunnik apersuisoqarpoq, ataaseq kalaallisut ataaserlu danskisut. Sammineqartuni eqqartuussiviit, unnerluussisussaataitasut illersuisullu sinniisaat peqataapput. Tamassuma saniatigut oqalutsit pisortaat Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivimmeersoq apersorneqarpoq.

Tunami, Sermersuup Eqqartuussiviata ataaniittumi, eqqartuussisoqaraangat eqqartuussisut, unnerluussisut illersuisullu Nuummit timmersartorlutik Tasiilamukartarput. Ajornartorsiut taanna qulaajaaffiginarlugu Tasiilami eqqartuusseqataasartunik tunumiutut oqaluttunik, politiinik danskisut oqaluttunik, eqqartuussisumik kitaamiusut oqaluttumik ataatsimik illersuisumillu kitaamiusut oqaluttumik ataatsimik apersuisoqarpoq.

Nuummi danskisut sammineqartunik apersuinerne, apersorneqartut tamaasa taamaallaat ataatsimut apersuinerne ataatsimi katersornissaat iluatsippoq. Sammineqartunik apersuinerne allani inuit marluk-pingasut peqataanissamik

periarfissaqartut apersorneqartarput, taakkulu apersorneqartussanik najuussinnaanngitsunik ataasiakkaarlugit apersuinerik malitseqartinneqartarput.

Sammineqartunik apersuineq ataaseq ataasiakkaanillu apersuineq ataaseq eqqartuussiviup politiilluunniit internetikkut ataatsimiinnermi atortui atorlugit ingerlanneqarput. Sinneri kredsrettimi pineqartumi Ilisimatusarfimmiluunniit ataatsimiittarfimmi ingerlanneqarput.

Apersuinerit piffissami septembarimiit decembarimut 2017 ingerlanneqarput. Sammineqartunik apersuinerit ataasiakkaanillu apersuinerit apersuinerimut ilitersuut immikkut ilusilersugaq atorlugu ingerlanneqarput (ilanngussa 3). Immikkut ilusilersukamik apersuinerim ajornartorsiutit tamaasa iserfiginissaat qulakkeerneqarpoq, tassungalu peqatigitillugu allat misilittagaannik isumaannillu ilanngussinissamik inuit apersorneqartut periarfissinneqarlutik. Apersuinerit tamarmik allattorneqarput, kalaallisullu apersuinerit danskisut nutserneqarlutik. Apersuinerit allattukkat nutsernerilu akuerineqarnissaat siunertaralugu inunnut apersorneqartunut nassiunneqarput.

Kalaallisut apersuinerit ingerlanneqarnissaannut ilinniartut ikiortit tamarmik Ilisimatusarfimmi nutserisutut ilinniartut ikiuupput. Tasiilami apersuinerit ilinniartumit ikiortimit tunumiutut oqaluttumit ingerlanneqarput. Ilinniartut ikiortit apersueriaatsimik aamma pisuusaartitsinermik imaqartumik ilinniartinneqarput, tassani apersuinerit ataasiakkaat sioqqullugit apersuisutut apersuisarneq ingerlanneqarluni.

1.2.3 ISERTUUSSINISSAQ

Paasissutissat tamarmik isertuullugit suliarineqarput, ilinniartullu ikiortit peqataasut nipangiussisussaataitanermik nalunaarut atsiortaat.

Isertuussinissaq mianeriniarlugu paasissutissat tunngaviusut taamaallaat ajornartorsiutit paasiniarnissaannut atorneqarput. Taamaalilluni immikkoortut kikkut ajornartorsiutinik sunilluunniit taaneqartunik immikkut misigisaqartut erseqqissarneqanngilaq. Taamaammat nalunaarummi issuaanerit oqaatigineqartullu allat atorneqarneranni kiap oqaasii atorneqanersut ersissanngilaq. Issuaanernili tamani ersippoq ingerlatsisuni immikkoortunit sorlernit issuaasoqarnerisooq. Tamanna ilanngunneqarpoq, isummat inuit apersorneqartut eqqartuussinermi sunik suliassaqarnerat apeqqutaalluni assigiinngissinnaammata.

Issuaanerni ataasiakkaani inuit kikkuuneri ersigunnaartinneqarsinnaanngippat, issuaanerni atorneqartuni inunnut apersorneqartunut akuerineqartussanngorlugit saqqummiunneqarnikuupput.

KAPITALI 2

INUIT PISINNAATITAAFFIINIK ILLERSUINEQ

Inuup oqaatsit eqqartuussivimmi ator neqartut **paasisinnanngippagit** imaluunniit **naammattumik paasisinnanngippagit** eqqartuussinermi oqalutseqarnissap qulakkeerneqarnissaanik oqartussat pisussaaffeqarput. Nunat tamat akornanni nunanilu ataasiakkaani eqqartuussivimmi nutserunneqarsinnaatitaanermik qulakkeerinittunik arlalinnik aalajangersagaqarpoq.

2.1 NUNAT TAMAT AKORNANNI SINAAKKUT⁷

Nutserunneqarsinnaatitaaneq ilaatigut naapertuilluartumik eqqartuunneqarsinnaatitaaneq pillugu Innuttaasutut Politikkikkullu Pisinnaatitaaffeqarneq pillugu FN-imi Isumaqatigiisummi⁸ aamma Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiisummi aalajangersakkani allaqqapput. Kinaluunniit pineqaatissiissu tigin eqarsinnaasumik unnerluunneqartoq taamaalilluni unnerluussutip oqaatsit pineqartup paasisinnaasai atorlugit imarisaanik pissutaasumillu ilisimatinneqassaaq.⁹ Eqqartuussinerni unnerluunneqartoq pineqartup oqaatsit eqqartuussivimmi ator neqartut paasisinngippagit atorsinnaanngippagilluunniit akeqanngitsumik nutserunneqarsinnaatitaavoq.¹⁰

Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiisut malillugu nutserunneqarsinnaatitaanermi ilaapput piffissami pingaarnertut isumaqatigiinnianninnerni oqaasiinnartigut oqaatigineqartut pingaarnertut

isumaqatigiinniarnep ingerlanerani saqqummertut.¹¹ Pappilissat uppernarsaatit oqaatigineqartullu pineqartup suliap suliarineqarnerani paasinninnissaanut pisariaqartut nutserneqarnissaannik unnerluunneqartoq pisinnaatitaaffeqarpoq unnerluunneqartorlu eqqartuussivimmi oqaatigisaminik paasineqarsinnaatitaalluni. Unnerluunneqartorli suliami pappilissat uppernarsaatit taamaasa pinngitsoorani nutserneqarnissaannik piumasagaqarsinnaanngilaq.¹²

Akeqanngitsumik nutserinissaq Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiisut malillugu piumasagaataavoq. Piumasagaammii tassani pingaarnertut isumaqatigiinniarnermut atatillugu nutserineq kisimi ilaanngilaq, aammali pasilliut, inatsit tunngaviusoq naapertorlugu killisiuineq il.il. pillugit ilisimatinneqarnermut atatillugu nutserunneqarneq.

Isumaqatigiisut malillugu nutserunneqarsinnaatitaaneq pillugu Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Eqqartuussivik eqqartuussinermi arlalinnik aalajangiikuuvoq.¹³

Kamasinski suliassanngortillugu Østrig Eqqartuussivik aalajangiivoq nutserunneqarsinnaatitaanermi pappilissat uppernarsaatit suliame ator neqartussat tamarmik nutserneqarnissaasa isumaginissaanut oqartussat pisussaaffeqarnerat ilaanngitsoq.¹⁴ Oqartussalli pingaarnertut isumaqatigiinnianninnerni pineqartumut pasilliutip imarisa

pissutaasorlu unnerluunneqartumit paasineqarsinnaaniassammata pappilissat uppersaartit naammattumik amerlassusillit nutserneqarnissaat isumagissavaat, taamaalilluni imminut illersorsinnaaniassammat. Suliami tassani Eqqartuussivik isumaqanngilaq allagaq unnerluussut allaganngorlugu nutserneqarsimannginnerani naapertuilluartumik eqqartuunneqarsinnaatitaaneq innarlerneqartoq.

Cuscani suliassanngortillugu Tuluit Nunaat Eqqartuussiviup innarliisoqarsimanera aalajangerpaa, oqaatigalugulu eqqartuussisup unnerluunneqartoq isumasioqatigalugu, taassuma nutserunneqarnissamik pisariaqartitsineranik nalilersuinissaq akisussaaffigaa.¹⁵ Aamma Amer suliassanngortillugu Tyrkiet innarliisoqarsimanera aalajangerneqarpoq, tassa unnerluunneqartup eqqartuussinermi oqaatsit naammattumik paasisinnaanagit oqaaseqarnera eqqartuussisup sukumiinerusumik misissorsimanngimmagu.¹⁶

Oqartussat nalilersuinerup kingorna unnerluunneqartup nutserunneqarnerata naammattuunera qulakkiissallugu pisussaaffigaat, pisariaqarpallu oqartussat nutserisussamik allamik pissarsisariaqarput.¹⁷ Qanoq nutserisoqassanersoq Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisummi ilulissaanik piumasaaqateqartoqanngilaq, nutserisullu ilinniagaqarnissaanik isumaqatigiisummi piumasaaqateqartoqanngilaq. Pingaartuuvoq pisumi aalajangersimasumi nutserineq imatut pitsaassuseqassasoq, ilimagineqartariaqarluni unnerluunneqartup pineqartup eqqartuussivimmi oqaatsinik atuisinnaannginerata kinguneranik inatsisitigut innarlitsaaliugaannginerata ajornerulinnginnissaa.¹⁸

2.2 NUNAMI NAMMINERMI SINAAKKUT

Namminersorneq pillugu § 20-mi aalajangersarneqarpoq, Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaatsit tassaasut kalaallit oqaasii. Kalaallit oqaasiini, kapitali 1-imi oqaatigineqartutut, sumiorpaluussutsit pingaernerit pingasuupput: avannaamiutut, tunumiusut kitaamiutullu. Oqaatigineqartutut kitaamiut oqaasii pisortatigoortumik oqaasiupput, naak sumiorpaluutsit allat tassunga sanilliullugit annertuumik allaassuteqaraluartut.¹⁹

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit aaqqissuussaaniikkut allaffissornikkullu Danmarkimi eqqartuussiviit ataaniipput, taamaalillutillu Danmarkimi Eqqartuussivinnut ilaallutik.²⁰ Taamatut aaqqissuussinerup kinguneraa suliami pappilissat uppersaartit danskisut allanneqarsimanerusarnerat.²¹

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit eqqartuussisarneq pillugu inatsisip nutaap 1. januari 2010-mi atuutilersinneqartup akuerineqarneratigut 2008-mi aaqqissuusseqqivigineqarput.²² Inatsit Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Isumaliuteqatigiisitat Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinnik allannguinissamut inassuteqaatinik arlalinnik saqqummiussaartup, isumaliutissiisutaani tunngaviumi inassuteqaataanik annertuumik tunngaveqarpoq.²³

Oqalutseqarneq nutserisarnerlu pillugit apequt eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi § 95-imi sukumiinerusumik malittarisassiorneqarput, taakkulu imatut oqaasertaqarput:

§ 95

Oqaatsit eqqartuussinermi atorneqartussat tassaapput kalaallisut danskisullu oqaatsit. Eqqartuussisunut ilaasortat suliassamilu illuatungeriit oqaatsit atorneqartut paasisinnaanngippatigit oqalutsi nutserisaaq.

Imm. 2. Suliassamut akooqqusaannginneq pillugu §§ 49-51 oqalutsinut aamma atuupput.

Imm. 3. Eqqartuussinissamut piffissaliivigeriikkamut oqalutsimik ikiortissarsiornissaq ajornassappat imaluunniit oqalutsimik aggersaanissaq suliassap siviisuumik naleqqutinngitsumillu kinguartikkallarnissaanik kinguneqassappat eqqartuussisuni ilaasortat ilaat oqaluttaasinnaavoq.

Imm. 4. Inuit imm. 3-mi taaneqartut ilaat oqaluttaassappat tamanna eqqartuussisut suliaannik allassimaffimmut allanneqassaaq.

Imm. 5. Oqalutsi ungasianiit attaveqaatit assiliartallit atorlugit peqataasinnaavoq, oqaluttaaffigisassap sumiiffigisaanut oqalutsip ornigutsinniarnissaa naleqqutinngitsumik ajornakusuussappat aamma ungasianiit attaveqaatit assiliartallit atorlugit oqaluttaatitsinissaq illersorne qarsinnaasorineqarpat. Inuk, ungasianiit attaveqaatit aqqutigalugit peqataasoq, oqaluttaaffigineqarpat oqalutsi pineqartup najuuffigisaaniittariaqarpoq.

Eqqartuussisarneq pillugu inatsimmut oqaaseqaatit malillugit aalajangersagaq takutitsivoq kalaallit oqaasiisa danskilluunniit oqaasiisa arlaat eqqartuussivimmi oqaatsit atorumaneqarnerusutut isigineqarnikuunngitsaq.²⁴ Tassunga atatillugu pingaartumik pingaartinneqarpoq Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinnut ilisarnaataasoq kalaallisut oqaluttut danskisullu oqaluttut eqqartuussinerni peqataasartut, aammalu Kalaalli Nunaanni innuttaasut kalaallisut oqaluttuusut, danskisut oqaluttuusut marlunnilluunniit oqaaseqartuusut.²⁵

Taamaalilluni eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi allaqqavoq, eqqartuussivinni oqaatsit tassaasut kalaallit oqaasii danskillu oqaasii. Eqqartuussinerit

ataasiakkaat kalaallisut danskisulluunniit ingerlanneqassanersut eqqartuussiviup aalajangissavaa. Eqqartuussisut suliamiluunniit peqataasut tamarmik oqaatsit atorneqartut paasisinnaanngippatsigit oqalutsi nutserissaaq. Eqqartuussinissamut nutserisussamik aggersaasoqarsinnaanngippat imaluunniit nutserisumik aggersaaneq suliap siviisuumik ingerlanneqarnissaanik naleqqutinngitsumillu kinguartinneqarnissaanik kinguneqassappat eqqartuussisut arlaat qaqutigunnaq nutserisinnaavoq.²⁶ Inatsimmik piareersaanermut atatillugu ersippoq, nutserisussamik aggersaanissami ajornartorsiutit imatut annertutiginersut suliap pissutsit malillugit suliarineqarnissaa pissutigalugu nutserineq nutserisoq atornagu ingerlanneqassanersaq nalilersuivinneq apeqqutaassasoq.²⁷

Eqqartuussivimmi allagaatit arlallit, tassunga ilanngullugit allagaq unnerluussut, uppersaatinik allattuiffik eqqartuussutsillu allaganngortinnera oqaatsinut unnerluunneqartup paasisinnaasaanut sulineqarnissaa nutserneqarnissaaluunniit pillugu eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi aamma piumasaqaateqartoqarpoq.²⁸ Eqqartuussivimmi nassuiaatigineqartut eqqarsaatigalugit nassuiaatit oqaatsit nassuiaanermi atorneqartut atorlugit allanneqarsimassappat, tamassumalu kingorna pineqartoq nassuiaat eqqartuussinermi allattuivimmi eqqortumik issuarneqarsimanersaq oqaaseqaateqarnissamut periarfissaqassaaq.²⁹ Suliami pappilissat uppersaatait inuup oqaatsit iletoqqussai imaluunniit oqaatsit inuup attaveqarnermini atorusunnerusai atorlugit suliarineqassanersut eqqartuussisarneq pillugu inatsit malittarisassanik imaqaangilaq.

Højesterettimi 2009-mi aalajangiinermi aalajangerneqarpoq Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu

inatsimmi imaluunniit Europami Inuit
Pisinnatitaaffii pillugit Isumaqatigiisummi
malittarisassani allagaq unnerluussut
unnerluutigineqartup oqaatsit ilitsoqqussai
atorlugit allanneqarsimassanersoq
piumasaqaateqartoqarneratut
paasineqarsinnaanngitsoq. Unnerluunneqartoq
kalaallisut ilitsoqqussaralugu
oqaasilik taamaammat allakkap
unnerluussutip danskisut allassimasup
allaganngorlugu nutserneqarnissaanik
piumasaqaateqarsinnaanngilaq,
ilimagineqarsinnaappat unnerluunneqartup
unnerluussutip imarisaa paasisinnaagaa.³⁰

KAPITALI 3

EQQORTUMIK NUTSERINERMUT SINAACKUTIT

Nunami isertitsivinni eqqartuussat tigummigallarneqartullu akornanni misissuinerup takutippaa, suliat amerlanersaanni pisariaqartitsisoqarpat nutserisunik nutserisinnaasunik najuuttoqartartoq. Akissutinit 51-iusunit pingasut oqarput nutserisoqarsimanngitsoq, ersinngilarli suliani pingasuni taakkunani nutserisoqarnissaanik pisariaqartitsisoqarsimanersoq.

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviup ataani nutserisoqarnermut allaffeqarput. Nutserisoqarnermut allaffik sisamanik aalajangersimasumik atorfilinnik nutserisoqarpoq ataatsimillu nutserisunut pisortaqarluni, taakkunannga sisamat Nuummi ataaserlu Ilulissani inissisimapput. Nutserisut kredsretini, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivimmi aamma Kalaallit Nunaata Eqqartuussisuuneqarfiani suliassanik suliaqartarput. Aamma nutserisut imminneqartartut marlunniit pingasunut amerlassuseqarput.

Eqqartuussisut arlallit oqaatigaat nutserisunik aalajangersimasumik atorfilinnik nutserisoqarusunnerullutik, tassa taakku eqqartuussivinni nutserinermik misilittagaqarnerugajuttarmata, tassunga ilanngullugit inatsilerinermi taaguutinik suleriaatsinillu.

Eqqartuussivinni inatsilerinermi taaguutinik suleriaatsinillu ilisimasaqannginneq oqalutsinik iminneqartartunik atuisarnermi ajornartorsiutit

ilaattut inuit apersorneqartut arlallit uparuarpaat, aamma nassuerutigineqaraluartoq eqqartuussivimmi najuuttut taaguutit eqqortut nassaarinissaannut ikioqatigiittartartut. Pingaartumik nutserisut aalajangersimasumik atorfillit Kalaallit Nunaanni eqqartuussinerni tamani eqqartuussinermik pisariaqartitsineq matussusertussaavaat. Nutserisut eqqartuussivinni nutserinngikkaangamik, allaganngorlugit atortunik eqqartuussivinni atorneqartussanik nutserisarput. Nutserisut pisortaat naliliivoq nutserisut aalajangersimasumik atorfillit nutserisunik iminneqartartunik ilagaanni suliassat tamarmik suliarineqarsinnaasut.

3.1 TAAGUUTIT

” Taaguutit, taaguutit. (illersuisoq)

Inuk apersorneqartoq ataaseq apeqqummut ”Inatsisitigut innarlitsaaliugaanermi suna ajornartorsiutit annersaattut isigaajuk?” akivoq, arlallillu uparuarpaat assigiiaanik taaguuteqannginneq imaluunniit taaguutinik ilisimasaqannginneq eqqartuussivinni nutserisarnermi ajornartorsiutaasoq.

Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Isumalioqatigiissitaq taaguutinik atorneqarpaajusartunik allattuivimmik 2000-imi suliaqarpoq. Allattuiviuli taassuma taaguutinik assigiiaanik atuinisaaq qulakkeernikuunngilaa, aammalu taaguutinik allattuiviup saqqummersinneqarnerata kingorna ukiut 20-ngajaat ingerlareerneranni eqqartuussivinni

oqaatsit qanoq ineriartorsimanerannut tunngatillugu nutarterneqarnikuunngilaq. Taamaammat eqqartuussivinni inatsisilerinermi taaguutinik atornerqarnerpaajusunik eqqartuussivinni allattuivimmik Kalaallit Nunaanni eqqartuussivik suliaqarnikuuvoq.³¹ Ilimagineqarpoq nutserisut aalajangersimasumik atorfillit nutserisullu iminneqartartut tamarmik allattuivik taanna atortaraat imarisaalu ilisimagaat. Allattuivimmi taaguutit ilaat eqqartuussisarneq pillugu inatsimmit aamma pinerluttulerineq pillugu inatsimmit tiguneqarnikuupput.

Taaguutinik nutaanik eqqartuussivinni suliaqarnermi, eqqartuussiviit nutserisuisa tamarmiusut taakku kalaallisut qanoq taatuugeqarnissaannik qanoq siunnersuuteqartoqassanersog oqallisigisarpaat, tamassumalu kingorna Oqaasiliortunut akuerineqartussanngorlugit nassiuttarlugit. Ajornartorsiut tassaavoq, nutserisut pisortaat malillugu, eqqartuussiviit saaffiginnissutitik pillugit Oqaasiliortuniit akissutisineq ajornerat. Nutserisut kissaatigaat taaguutit pisortatigoortumik akuerineqassasut tamaalillutillu siammertinneqarlutik.

3.2 NUTSEREQATIGIITTARNEQ

Apersuinerni arlalinni erseqqissarneqarpoq, oqaatigineqartut qanoq paasineqarnissaat imaluunniit qanoq eqqornerpaamik nutserneqassanersut nalornissutigineqarpat imalunniit nutserisoq kukkuppet paatsuuippalluunniit taamaalillunilu kukkusumik nutserippat, eqqartuussivimmi najuuttut (eqqartuussisoq, eqqartuusseqataasoq, illersuisoq) akuliuttartut, tamassumalu kingorna eqqartuussivimmi najuuttut eqqortoq nassaariniartaraat tamassumalu kingorna eqqortumik nutserillutik. Taamatut "nutsereqatigiittarneq" inunnit apersorneqartunit suleriaatsitut nalinginnaalluinnartutut eqqortumillu nutserinissap qulakkeerneqarnissaatut

taamaalillunilu unnerluunneqartup inatsisitigut innarlitsaaliugaanerattut tamanit isigineqarpoq.

Taaguutinik immikkut ilisimasallit allagarsiussani taaguutaannik latinerillu oqaasiinik ajornartorsiutit pillugit apeqqut pillugu nutserisut pisortaat eqqartuussisorlu imatut oqarput:

” Taava ikioqatigiinnartarpugut. Imaattoqartarpormi allagarsiussanik, tarnip pissusaa pillugu eqqartuussivimmut nalunaarutit amerlasoorpassuit saqqummiunneqartartut. Taava ikioqatigiittarpugut, tassami illersuisup unnerluussisussaataasullu qanoq isumaqarnersut ilisimaqqissaarneq ajorpaat. (nutserisut pisortaat)

” Ilassutigilara nakorsap oqaaseqaatai pingaaruteqartorujussuusut. Taakku nutserneqarnerat aamma naammanngittartorujussuuvoq. Nakorsat oqaaseqaataat oqaatsinik latinerisullu taaguutinik imaqartarput, tamannalu unammilligassaqarfearpoq. (eqqartuussisoq)

Apersuinernit issuakkat taamaalillutik allagarsiussanik oqaaseqaatinillu ajornakusoortunik nutserinermik ataatsimut isigalugu ajornartorsiuteqartoqarneranik ilimanarsisitsipput, tassani eqqartuussivimmiittut ataatsimut qanoq paasinninnissaq akuttungitsumk nassaariniartariaqartarlugu.

3.3 NUTSERISUMIK ATUINISSAQ ATUINNGISSARLUUNNIIT

” Tamakkiisumik marlunnik oqaaseqartuuvunga, sullissamalu oqaatsitigut piginnaasai oqaatsinillu qanoq misilittagaqarnera uannut pingaaruteqarput. Sullissara aperigukku, danskisut qanoq paasisaartigisarpit? 50 procentiilu 75 procentiiluunniit taamatut oqartarput, taava siunnersuisarpunga, eqqartuussineq nammineq oqaasii atorlugit ingerlanneqassasoq, tassami eqqartuussinerup qanoq ingerlanerata paasinissaa sullissamut pingaaruteqarpoq, tassa pineqaatissiinermik kinguneqarsinnaammat, taamaammat piffissaq tamakkiisumik peqataanissaq pingaaruteeqarpoq. (illersuisoq).

Eqqartuussinerni nutserisumik atuisoqarnissaanut inuit eqqartuussivimmi najuuttut oqaatsinik piginnaasaqarnerat apeqqutaasarpoq. Oqaatsit unnerluunneqartup atorneqartussatut kissaatigisai aallaaviusumik pingaaruteqarput. Inuit apersorneqartut amerlanersaat oqarput, unnerluussisoq danskisut oqaluttuugajuttarmat, kredsrettini oqalutsit atorneqartartut, tassa eqqartuussisoq, eqqartuusseqataasut illersuisullu marlunnik oqaaseqartuusarmata, kalaallisut-danskisut imaluunniit kalaallisut pingaarnertut oqaaseqartuusarlutik. Unnerluunneqartoq danskisut oqaasilik pineqarpat suliaq tamarmi danskisut ingerlanneqarajuttarpoq.

Eqqartuusseqataasartoq imatut misilittagaqarpoq:

” Maluginikuuara danskimik najuuttoqarpat oqalutseqartartoq. Taamaammat danskimik najuuttoqarpat oqalutseqarnissaq aamma uannut

pingaaruteqarpoq, tassami danskisut paaserpiarsinnaannginnama. Ilaatigulli danskisut oqaluttunik najuuttoqaraangat nutserisoqarnek ajorpoq, taamaammat immitsinnut paasiniarsarisarpugut. Suliani oqalutseqartoqartannginnera akuttuvoq. (eqqartuusseqataasartoq)

Eqqartuussivimmi Nuummi Nuullu avataani suliat assigiinngitsorujussuusin naasarput. Nuummi suliat sumiiffinnut allanut sanilliullugu oqalutseqarani ingerlanneqarajunnerusarput, tassa ”Nuummiut danskisut oqaluttarmata” (illersuisoq), taamatulli oqarnek upperivallaartariaqanngilaq, tassa Nuummi aamma inoqarmat kalaallisut oqalukkusunnerusunik. Kujalleq Kredsrettimi inuup apersorneqartup akerlianik oqaluttuaraa, akuttusoorujussuarmik oqalutseqarluni suliaqartoqartartoq – imaappoq apersuinerup siorna (novembari 2017) ukiumi kingullermi oqalutseqarluni suliaqartoqarnikuunngilaq, tassa suliat tamarmik kalaallisut ingerlanneqartarmata. Uparuarpaat eqqartuussissuserisumik/illersuisumik danskisut oqaluttumik assersuutigalugu Nuummeersumik najuuttoqaraangat oqalutsimik atuisoqartartoq.

Tasiilami suliani allaavoq, tassani missingerneqarpoq suliat 90 procentiini oqalutsi peqataasartoq, tassa unnerluussisoq danskit oqaluttuugajuttarmat. Tassunga tunumiut kitaamiullu oqaasiinik ajornartorsiut ilanngunneqassaaq, taanna kapitali 4-mi allaaserineqarpoq.

” Ukioq manna oqalutseqartarpugut. Ullumikkut (18. septembari 2017) oqalutseqarani siullermeerluni suliaqartoqarpoq. (illersuisoq)

Nunap Eqqartuussisuuneqarfiani danskit oqaasii atorneqartarput, tassa kalaallisut oqaluttunik inatsisilerinermi sulisunik

atorfeqartoqanngimmat, aatsaallu suliap aallartinnerani oqalutseqarnissamik pisariaqartitsisoqarnerisooq pisariaqartitsi soqannginnersorluunniit paasineqarpat oqalutsi angerlartinneqarpoq, paasinarsippat unnerluunneqartoq danskisut imatut naammatsigisumik piginnaasaqartoq suliaq danskisut ingerlanneqarsinnaalluni.

3.4 TELE-VIDEO

” Teknologi eqqarsaatigigaanni ullumikkut suut tamarmik ajornannginnerujussuupput, tassa immaqa ukiut arfineq marluk-qulit siorna oqalutsinik illoqarfinit allaneersunik pissarsisariaqartarnikuuvugut, tamannalu ajornakusoortitsilersarpoq, tassa taaguutit eqqortut atortussaagatsigit. Ullumikkut ajornannginnerujussuovoq, tassa oqalutsi videokkut attaveqarfigisinnaagatsigu, oqalutsillu taaguutit eqqortut atorsinnaavai, tamassumalu ajornannginnerujussuann gortippaa. (eqqartuusseqataasartoq)

Sapinngisamik oqalutsinik eqqartuussivimmi najuuttunik atuisoqarniarsarisoqartarpoq, pisulli ilaanni taamaaliortoqarsinnaaneq ajorpoq, taamaammat tele-videomi atortut eqqartuussivinni tamani piginartut atornerqartarput. Oqalutsit aamma atortut qarasaasianut ikkunneqarnikut atorlugit ungasianiit nutserisinnaapput.

Inuit apersorneqartut ilaasa oqaatigaat video atorlugit nutserineq ingerlalluartartoq, periusertli sanngeequteqarpoq, tassa internetimut attaviluppatt attavia ajornartorsiutaasinnaammat. Aamma videokkut attaveqarluni nutserisoqaraangat suliaq sivirusunerusumik ingerlanneqarajuttarpoq, tassa ingerlaannaq nutserisoqarsinnaanngimmat.

Attavilunnerata kingunerisinnaavaa eqqartuussivimmi eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi § 95, imm. 3 naapertorlugit nammineq nutserinissap toqqarneqarnera:

” Tassa Nuummiit videokkut nutserisoqaraangat attaviluppallu teknikkikkuulluunniit ajornartorsiuteqartoqarpat suliaq ajornanngitsuuppat isumaqaruttalu nammineq nutserisinnaalluta eqqartuussivimmi nammineq nutserisarpugut, taamaaliorluarsinnaasarpugullu. (eqqartuussisooq)

Kredsretini Nunallu Eqqartuussisuuneqarfiani periusit assigiinngillat. Eqqartuussisooq alla imatut oqarpoq:

” Oqassaanga, aatsaat assersuutigalugu Tasiilamukaraangatta nutserisorlu atugassarpat napparsimalluni nalunaarpat taamaaliorinnaavugut [videokkut nutsisoqarluta]. Eqqartuussineq ingerlanniartarlugit taamaallaat taamaaliorinnaagutta illersorneqarsinnaasumik ingerlanniartarparput nutserisorlu aallaaviusumik arlatta ilaat ilagalugu najuutissaaq. (nunap eqqartuussisuunera)

3.5 OQALUTSIT SULINERMinni ATUGASSARISAAT

” Nutserisut pikkorissut, pikkorissorujussuarnimmi nutserisoqarpoq, pillugit isumakuluutiga tassaavoq nungullartinnissaat. Nutserisut pikkorissut nungullartikkutsigit ajornartorsiortitsilissaaq. (eqqartuussissuserisooq/illersorti)

Eqqartuussinerni nutserisuuneq ilungersunartorujussuuvoq, tassani kalaallit oqaasii danskillu oqaasii paarlakaaneqartuartarmata. Malunnarpoq nutserisut tamaviaartorujussuusartut, assersuutitullu oqaatigineqarpoq nutserisut puffattartut, sukkaannerusumik nutserilersartut tamallilersartullu kukkoriaannaalersarlutik. Aamma assersuutissaqarpoq nutserisut qiallutik sapilersartut, pingaartumik kredsretini suliassat amerlinerat pissutigalugu piffissani suliassanik amerlasuunik naammassinninniartoqartillugu, tassunga ilanngullugu Sermersuup Kredsretiani – annikinnerusumillu – Qaasuitsup Kredsretiani. Naalackersuisut Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarnek pillugu Isumalioqatigiissitat inassuteqarnerisigut novembarimi 2013-imi aalajangiipput suliassat ikilisinniarlugit suleqatigiissitaliamik pilersitsisoqassasoq.³² Suliaat ulluinnarni ilisimaneqalerpoq "suliassanik amerlasuunik ikilisisisussaq", aaqqissuussinerlu 2014-ip qiteqqunneraniit 2016-ip qiteqqunneranut ingerlavoq.³³ Taakku tassaapput eqqartuussisut unnerluussisullu arlallit Danmarkimeersut, paarlaakkutik kredsretini taamaallaat "suliassatoqqanik" suliaqartussat.

Pingaartumik suliani tiimerpassuarni ullunilu arlalinni ingerlasinnaasuni nutserineq ilungersornartarpoq. Suliat ilaanni sivisuumik ingerlanneqartuni **ilaatigut marlunnik nutserisoqartarpoq, taakkulu marluk suliap ingerlanera tamaat najuuttarput paarlakaattarlutillu, naliliinerpullu malillugu tamanna pitsaanerpaajuvoq.**

Taamaammat nutserisup unillatsiartarnissaa pingaaruteqarpoq – pingaartumik suliani sivisuumik ingerlasuni – pingaartuuvorlu nutserisup nammineq unillatsiarnissamik qinnuiviginninnissaa nutserisullu naaggaarsinnaaneq nammineq ilisimassagaa. Oqaatigineqarpoq pingaartumik eqqartuussisut

Danmarkimeersut tikisitat nutserisumik atuinerlut tunngatillugu misilittagaqanngitsut, taamaammallu nutserisup unillatsiarnissamik pisariaqartitsinera sianigisarnagu.

Inuit apersorneqartut arlallit aamma uparuarfaat, pingaartumik kredsretini piffissaq sioqqullugu nutserisussamik akulikingaatsiartumik inniminniisoqarnek ajortoq, taamaattoqartillugulu nutserisoq nukissiortinneqartarpoq. Suliamut sammineqartumut pappilissanullu uppersaatinut tunngatillugu piareersarnissaq nutserisup ajornakusoortittarjaa, assersuutigalugu politiiniit allagartat nakorsallu allagarsiussai ilisimannittullu nassuiaataat. Paasinarporli piareersarnissamut ilaanni piffissaqartitsisoqarnek ajornera; tamanna ilaatigut inatsit tunngaviusoq tunngavigalugu killisiuinermit atuuppoq.

Tassunga ilanngunneqassaaq pingaartumik pinerluuteqarnek pillugu eqqartuussinerni nutserinermi tarnikkut tatisimaneqarnek: "Oqaluttuammi sinnassaait nuannersut tusarnek ajorfaat" (illersuisoq).

Tamanna ikiorsiiviginiarlugu eqqartuussivinni suleqatigiit tapersersuullutik oqaloqatigiittarnerat atorineqalernikuuvoq.

Sulinermit pissutsit ilungersunartut kukkusumik nutserinermik kinguneqarsinnaapput, eqqartuussivinnilu sulisut allat tamanna ilisimavaat, naliliinerpullu malillugu inatsisigut innarlitsaaliugaanermi ajornartorsiuteqarnermik kinguneqarsinnaavoq.

Inuit apersorneqartut arlallit oqaatigaat nutserisut ilangorsunartunik atugaqarlutik sulisarnerat paasilluarsinnaallugu, minnerunngitsumik suliani ulloq tamaat ingerlanneqartuni, aammalu nutserisut sulinerannik,

ilaatigut pissutsini ajornakusoortuni pitsaasumik piareersarnissamik periarfissaqarani ingerlanneqartartumik, ataqqinnittorujussuuneq ataatsimut isigalugu oqaatigineqarpoq

Ajornartorsiut alla tassaavoq init eqqartuussiviit ilaat, pingaartumik Nuup avataani illoqarfinni, mikisuararsuunerat, ilusilersuinermilu nutserisup inissaqarnissaa sillimaffigineqarsimanani. Immersugassaq atorlugu misissuinerup taamaalilluni takutippaa, inuit apersorneqartut tallimararterutaasa missaat akisut, suliami nutserisoq inissaqartinneqanngitsoq naammattoortarlugu. Tamassumani nutserisup tusaaniarnissaa ajornartorsiutaasinnaavoq, imaluunniit inuk oqalutsillugu nutserinerup tusaaneqarsinnaanerani kinguneqarsinnaalluni. Tamanna aamma tusarnaartunut akornusersuutaasinnaavoq. Inini eqqartuussivinni arlalinni nutserinermut atortoqarpoq, assersuutissaqarporli inini eqqartuussivinni nutserinermut atortoqanngitsoq. Immersugassat atorlugit misissuineq naapertorlugu naliliisoqarpoq nutserinermi atortut pisuni amerlanerni minnerpaamik naammattumik pitsaassuseqartut. Nutserinermi atortut ajortut ingerlaannaq nutserisoqarnissaata atorneqarnissaa ilimagineqarpat stressertitsilersinnaapput, tassa nutserinermi atortut atorlugit ingerlanneqarsinnaanngimmat. Arlallit uparuarpaat nutserisup inimi ingerlaannaq nutserisarnera naleqqutinngitsoq, tassa tusarnaartut oqaatsit taakku marluk ataatsikkut tusaasinnaammatigit.

3.6 INERNILIINERIT INASSUTEQAATILLU

Pisariaqartinneqarpat nutserisut eqqartuussivimmi amerlanertigut najuuttarput. Kisiannili immikkoortumi kredsretini Nunallu Eqqartuussisuuneqarfiani suliariaaseq assigiinngilaq, tassa kingullertut taaneqartoq eqqartuussinerup aallartinnerani

nalinginnaasumik nutserisoqartarmat, tassa eqqartuussivimmi siulittaasoq danskisut oqaluttuummat. Nutserinissamik pisariaqartitsisoqanngippat nutserisoq tamatuma kingorna angerlartinneqarsinnaavoq.

Akerlianik kredsretini pisariaqartitsisoqarnissaa ilimagineqarpat nutserisussamik inniminniisoqartarpoq. Nutserisunik inniminniinermut aalajangersimasunik periuseqaraluartoq inuit apersorneqartut arlallit oqaatigaat nutserisoq eqqartuussinerup aallartinnerani tamatigut najuunneq ajortoq. Unnerluussisut danskisut oqaluttut najuukkaangata nutserinissamik pisariaqartitsisoqarajuttarpoq. Eqqartuussisut, eqqartuusseqataasut illersuisullu marlunnik oqaaseqarajuttarput. Nutserisoq piffissaq sivikitsoq atorlugu aggersarneqarpat pineqartoq assersuutigalugu suliami pappiliaatit piareersarfiginissaannut periarfissaqarneq ajorpoq. Aamma napparsimavimmit teknikkikkullu allagartat sumiiffimmi nutserinissaannut oqalutsit sungiussisimasulluunniit ajornakusoortissinnaasarpaat. Tamassumunnga ilanngunneqassaaq inatsilerinermi taaguutit pisortatigoortumik akuerisaasut amigaataasut, tamakkulu ilisimaneqarneq ajortut.

Taamaammat Ilisimatusarfik aamma Inuit Pisinnaatitaaffiitut Instituti inassuteqaateqarput:

- Oqalutsissanik piaartumik inniminniisarnerup annertunerpaamik ingerlanneqarnissaa Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviup qulakiissagaa (assersuutigalugu eqqartuussinissamik piffissaliinermi).
- Suliami pappiliaatit eqqartuussiviit nutserisumut imatut siusitsigisukkut nassiuttassagaat, nutserisoq suliamut piareersarnissamut periarfissaqassalluni. Pisuni immikkut ittuni – assersuutigalugu

inatsit tunngavisoq naapertorlugu killisiuinermi – piareernissaq ajornakusoorsinnaavoq. Taamaattoqarnerani suliami pappiliaatit sapinngisamik sukkanerpaamik nassiunneqartassapput.

- Oqartussat allagaatinik assigisaannillu eqqartuussinermi atugassanik tunniussisartut pappilissat uppernarsaatit eqqartuussinissaq sioqqullugu nutserneqarnissaat isumagisassagaat, tassa ilimagineqartariaqarmat oqartussaq tunniusisoq tamakku pillugit oqaatsitigut immikkut ilisimasaqartoq.
- Oqaasiliortut taaguutini allattuivik atuuttoq nutartissagaat inatsilerinermilu taaguutit nutaat siunissami ingerlaavartumik akuerisassagaat.

Nutserisut sulinermi atugaat nutserinerup pitsaassusaanut sunniuteqartorujussusarput. Oqalutsit pisorpassuarni tiimerpassuit ingerlaannaq sulisarput, tamannalu qasunartorujussusarpoq nutserinerullu pitsaassusianut ajoqutaasinnaalluni. Nutserisut aamma inimi eqqartuussivimmi namminermi inissinneqarajuttarput, akuttunngitsumik unnerluussisup saniani, taamaammalu nutserisoqarnerani tunuani nipiliornermik ajoqusersorneqartarlutik. Eqqartuussivimmik atuisut sulinermi pitsaanerpaamik atugassaqtitsinissaq taamaalillunilu nutserinerup qaffasinnerpaamik pitsaassuseqarnissaa qulakkeerniarlugu tamanna eqqumaffigigajuttarpat, tamatiguunngitsorli.

Taamaammat Ilisimatusarfik aamma Inuit Pisinnaatitaaffiitut Instituti inassuteqaateqarput:

- Kalaallit Nunaanni eqqartuussivik inimi eqqartuussisarvinni boksinik nutserinermi atorneqartartunik pilersitsissasoq, taamaalilluni nutserisoq/nutserisut

inip sinneranit asserneqassallutik, tassa taamaalionrikkut nutserisup tunuanit nipiliorfigineqarnera il.il. annikillisinneqassammata.

- Inimi eqqartuussivinni atorneqarluarsinnaasunik tamatigut nutserinermi atortoqartarnissaa eqqartuussiviit qulakkiissagaat.
- Suliami sapinngisamik marlunnik oqalutseqartarnissaa eqqartuussiviit isumagissagaat, pingaartumik suliani sivirusumik ingerlanneqartuni.
- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik eqqartuussivinni nutserisunik atuisartunik tamanik; eqqartuussisut, eqqartuussisunut fuldmægtigit, kredsdommerit, kredsdommerinngorniartut, eqqartuuseqataasartut, illersuisut eqqartuussissuserisullu, immikkoortumi oqalutsinik atuisarnermik ingerlatsisut allat suleqatigalugit pikkorissartitsisarnernik pilersitsissasoq.

KAPITALI 4

SUMIORPALUUTIT: AVANNAAMIUSUT TUNUMIUSULLU

” Inatsit tunngavisoq naapertorlugu killisiuinermi assersuut misiginikuuara, tassani pasineqartoq killisiorparput, tunumiutullu nassuiaavoq, eqqartuussisumillu allatut paasineqarpoq, taamaammat piffissap ingerlanerani malugisinnaalerpara pasineqartoq isumaqataanngitsaq, taamaammat uniinnartariaqarnikuuvugut. (unnerluussisoq)

” Ilaatigut tunumiutuumiit kitaamiutumut kitaamiutuumiillu danskisut nutserisoqartariaqartarpoq. (illersuisoq)

Kapitali 2-mi qulaniittumi oqaatiginereersut unnerluussaqaq inuit pisinnaatitaaffii naapertorlugit nutserunneqarsinnaatitaavoq, oqaatsit pinerluttulerinermi imminut suliami atorineqartut paasisinnaanngikkunigit atorsinnaanagilluunniit. Siunertat tassaapput ilaatigut unnerluunneqartup eqqartuussinermi sunik pisoqarneranik paasinnaata ilaatigullu unnerluunneqartup eqqartuussisunit paasineqarsinnaanerata qulakkeerneqarnissaat. Unnerluunneqartup oqaatsit eqqartuusivimmi atorineqartut paasisinnaanngikkaluarunigilluunniit, unnerluunneqartoq oqaatsit allat atorineqartut arlallit paasisinnaappagit atorsinnaallugilluunniit unnerluunneqartoq oqaatsinut ilitseqqussanut nutserunneqarnissamik pisinnaatitaaffeqanngilaq. Piumasaqaatigineqar

tariaqarporli oqaatsit unnerluunneqartup imatut paasisinnaatigissagai suliap ingerlanerani soqutigisani illersorneqarsinnaasumik illersornaallugit. Apeqqut tassaavoq sumiorpaluutit assersuutigalugu tunimiut oqaasii avannaamiullu oqaasii taassuma ataaniinnersut.

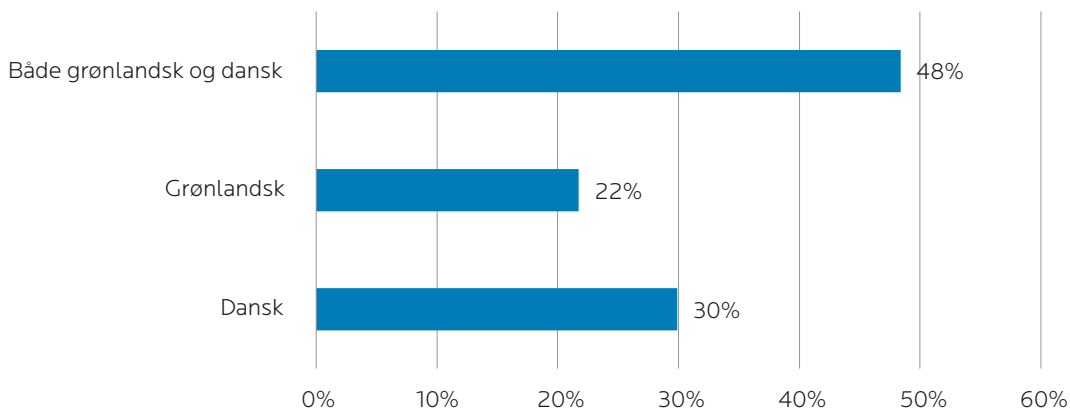
Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaatsit tassaapput kitaamiut oqaasii, atuarfinnilu kitaamiut oqaasii atorlugit atuartitsisoqarpoq, aammalu KNR-imi³⁴ oqaatsit kitaamiut oqaasigajuttarpat. Tamassuma saniatigut arlalinnik sumiorpaluuteqarpoq, tassani pingaartumik tunumiut oqaasii avannaamiullu oqaasii allaanerullutik. Pingaartumik tunumiut oqaasii kitaamiut amerlanerit paasisinnaanngisaat atorsinnaanngisaalluunniit immikkut oqaatsit isigineqapajaarsinnaapput. Sumiorpaluutini taakkunani allattariarsornermi oqaaseqanngilaq. Ajornartorsiut Tunumi isertitsivimmi aqutsisup immersugassamik inissinneqarunut tunniussineranut atatillugu oqaaseqaammi erseqqissarneqarpoq:

” Paatsuungapajaartoqarpoq, tassa inissinneqartut arlallit tunumiut oqaasiinut nutseruteqqinneqarnissamik pisariaqartitsimmata. Iluatsipporli. (e-mail 5. juli 2017-imeersoq)

Takussutissiaq 2-mi takutinneqarpoq eqqartuussivinni ingerlatsisut affangajaat kalaallisut danskisullu oqalussinnaasut, tallimararterutaasalu missaat kalaallisut oqalukkusunerusut.

Takussutissiaq 2: Eqqartuussisut, eqqartuusseqataasartut, unnerluussisut illersuisullu Apeqqut: Oqaatsit suut atorusunneruigit? Dansk it oqaasii; kalaallit oqaasii; kalaallit oqaasii dansk illu oqaasii.

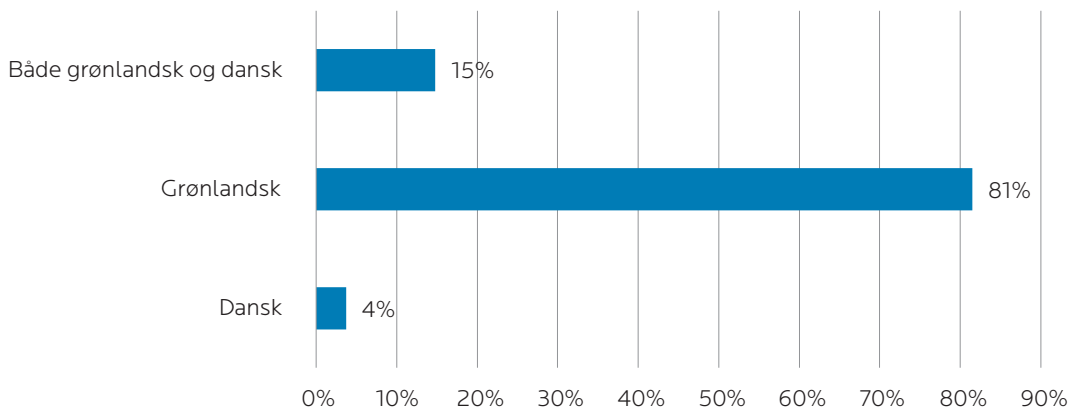

Nassuiaat: N=184.

Takussutissiaq 3: Isertitat Apeqqut: Oqaatsit suut atorusunneruigit? Dansk it oqaasii; kalaallit oqaasii; kalaallit oqaasii dansk illu oqaasii.

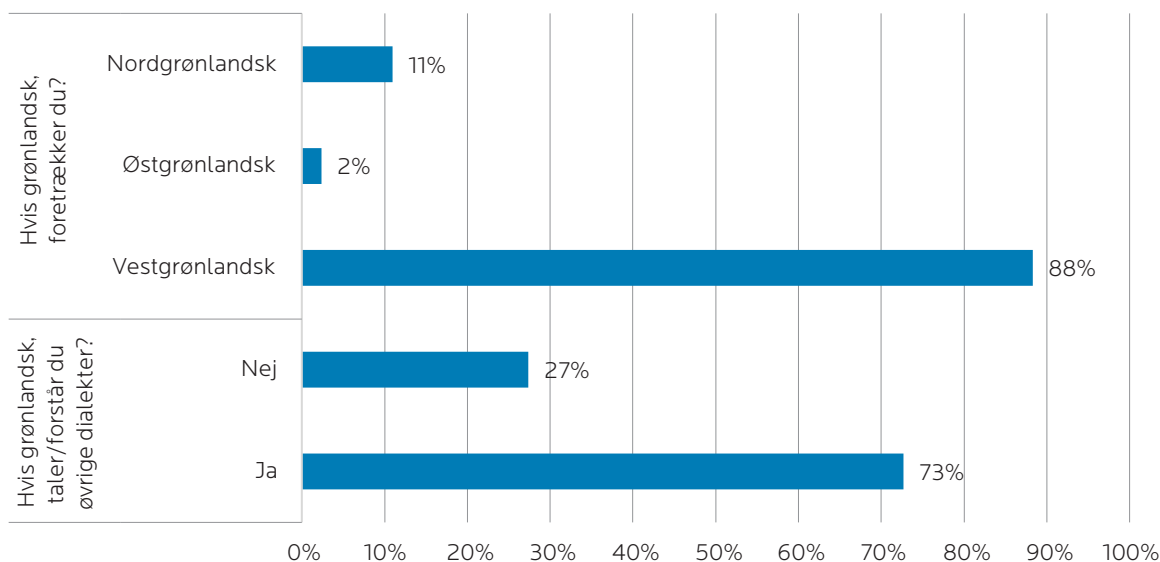

Nassuiaat: N=54.

Takussutissiaq 3-mi takutinneqarpoq isertinneqartut amerlasoorujussuit kalaallit oqaasii atorusunnerugaat. Oqaatigineqassaaq ilisimatusarnermi allami³⁵ takutinneqartoq, pinerluttulerineri suliani unnerluunneqartut amerlasuut appassissumik ilinniarsimasuusut, taamaammallu kitaamiut oqaasiinik ilinniarpallaarnikuunatik. Aamma isertitsivinni aperineqartut tunumiut oqaasiinik oqaasillit amerlasuujupput, tassa 20 procentiisa missingi, 9 procentillu avannaamiutut oqalukkusunnerusut. Nutserisoq Kalaallit Nunaanni sumiorpaluummut nutserinersoq apeqqummut akissuteqartut 17-it akornanni taamaanginnerarpaat, tamannalu inuit apersorneqartut oqaaseqaataanni erseqqissarneqarpoq.

Eqqartuussivinni ingerlatsisut isertinneqartullu sumiorpaluutaasa agguarneri ataani tauneqarsinnaapput.

Takussutissiaq 4: Eqqartuussisut, eqqartuusseqaataasartut, unnerluussusit illersuisullu Apeqquut: Kalaallit oqaasii atorunnerugukkit, atorussneruigit: Avannaamiutut, tunumiusut, kitaamiusut? + Kalaallit Oqasiia atorusunnerugukkit sumiorpaluutit allat paasisinnaavigit/ atorsinnaavigit?

Oqaaseqaat: N=128/128. ("Kalaallisut oqalukkusunneruguit?"/Kalaallisut oqaaseqaruit/sumiorpaluutit allat paasisinnaavigit?). Taamaallaat akissuteqartut apeqqummut "Oqaatsit suut atorusunneruivigit?" akisut "kalaallit oqaasii danskillu oqaasii", taamatut aperineqarput. Malugiuq apeqqummut "Kalaallisut oqalukkusunneruguit, atorusunneruivigit: Avannaamiut oqaasii, tunumiut oqaasii imaluunniit kitaamiut oqaasii" akisut procentingorneranni katillugit 100 procentit sinnilaarpaat, tassa akisut ataaseq sinnerlugu krydsiliinikummata.

Inuit qanoq amerlatigisut sumiorpaluutit assigiinngitsut atorsinnaaneraat erseqqissumik kisitsisaatigineqanngilaq, qulaanili uparuarneqartutut sumiorpaluutit assigiinn gitsorujussuusinnaapput aamma illoqarfiup nunaqarfiillu tassunga atasut akornanni:

” Tasiilap eqqaani nunaqarfiit tamarmik sumiorpaluuteqarput, sumiorpaluut illoqarfimmi pingaarnermi assersuutigalugu Tasiilami atortakkatsinnit allaanerusoq. (eqqartuussisoq)

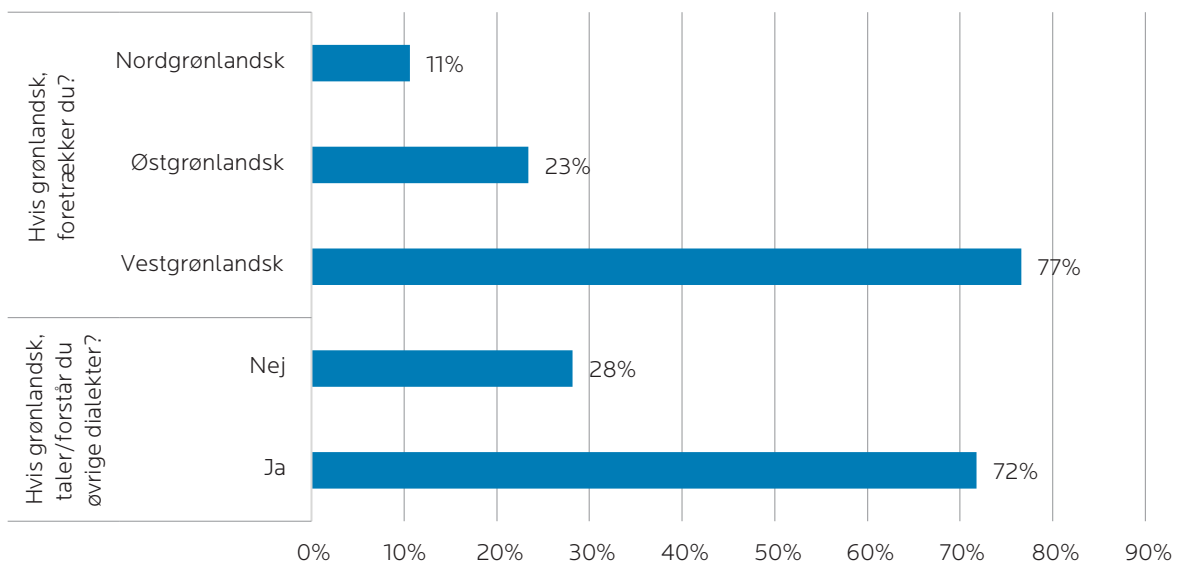
immaqali inatsisilerinermi taaguutit eqqartuussivimmilu suleriaaseq ilisimanagit. Eqqartuussivik nammineq nutserisuminiq Nuup avataanut nassartarpoq, Tunumilu eqqartuussinerni tamanna ajornartorsiutaavoq. Oqalutsit nassarneqartut tunumiut oqaasii ilaatigut atorsinnaanngilaat, taamaammallu nutserisut marluk aggersarnissaat pisariaqartarnikuulluni: nutserisoq ataaseq tunumiut oqaasiinit kitaamiut oqasiinut nutserisorlu ataaseq kitaamiut oqaasiinit danskit oqasiinut – periuseq taanna avannaamiut oqasiinut tunngatillugu takuneqartarnikuuvoq.

Eqqartuussivimmi tunumiut oqaasiinik atuisinnaasunik nutserisoqanngilaq Tunumiluunniit ilinniarsimasunik nutserisoqarani. Sumiiffinni nutserisut oqaatsit atornissaannik pikkorissorujussuusinnaapput,

” Ilaatigut kredsreti taavaniikaangami [Qaanaami, aqq.] kalaallinillu nutserisunik marlunnik atuisoqartariaqartarluni danskit

Takussutissiaq 5: Isertinneqartut

Apeqqut: Kalaallit oqaasii atorunnerugukkit, atorussneruigit: Avannaamiutut, tunumiusut, kitaamiusut? + Kalaallit Oqasiia atorussneruigit sumiorpaluutit allat paasisinnaavigit/ atorsinnaavigit?

Oqaaseqaat: N=47/39. ("Kalaallisut oqalukkusunneruguit?"/Kalaallisut oqaaseqaruit/sumiorpaluutit allat paasisinnaavigit?). Taamaallaat akissuteqartut apeqquummut "Oqaatsit suut atorussneruigit?" akisut "kalaallit oqaasii danskillu oqaasii", taamatut aperineqarput. Malugiuk apeqquummut "Kalaallisut oqalukkusunneruguit, atorussneruigit: Avannaamiutut oqaasii, tunumiut oqaasii imaluunniit kitaamiut oqaasii" akisut procentinngorneranni katillugit100 procentit sinnilaarpat, tassa akisut ataaseq sinnerlugu krydsiliinikummata.

oqaasiinit kitaamiut oqaasiinut
tamassumalu kingorna
avannaamiutut nutserinissaq
piuminaatsorujussuusinnavoq,
nuannaarutigaaaralu
sulianik taamaattunik
suliaqarpallaarnikuunnginnama.
Aqqusaagassat
amerlasuut aqqusaaraanni
paasinngitsoortoqarsinnaavoq.
(illersuisoq)

Kisiannili kitaamiut oqaasiisa avannaamiut
oqasiinut tunngatillugu ajornartorsiutaanerat
tunumiut oqaasiinut sanilliullugu
taamatut ajornartorsiutaatiginngitsut
erseqqissarneqarpoq:

” Tunumiut oqaasii ajornartorsi
utigisorujussuusarnikuuagut.
Tamassumunnga pissutaavoq tunumiut
oqaasii atorsinnaannginnatsigit.
Tunumi sumiiffimmi nutserisut
atorniartarnikuuagut, ajornartorsiuter
passuaqarnikuuvugulli. Taamaammat
aalajangerpugut nutserisugut marluk
tunumiut oqaasiinik ilinniartissallugit.
Taamaammat aalajangerpugut
tunumukaqataassasut, tamassumalu
kingorna tunumiut oqaasii
ilinniarniarsarissallugit. (oqalutsit
pisortaat)

” Iluassagaluqaq maani
misilittagalimmik [Tasiilami]
ilinniarsimasumik aalajangersimasumik
nutserisoqarpat, taava
eqqartuussinerit sukkanerusumik
ingerlanneqartassagaluarpud.
Danskisut kitaamiutullu
paaserpiarsinnaanngilanga,
taamaammat tunumiumik
nutserisoqaraanni iluassaqaq.
(eqqartuusseqataasartoq)

Tassa eqqartuussivimmi nutserisut
aalajangersimasumik atorfillit ilaat tunumiut
oqaasiinik aamma ilinniartinneqarnissaat
sulissutigineqarpoq, taamaalillutik
nutserisuusinnaaniassammata, inuillu
apersorneqartut arlallit oqaatigaat tamanna
naammagisimaartorujussuullugu. Kitaamiut
oqaasiini pigineqanngitsunik Tunumiutut
oqaaseqarmat taaguuteqarlunilu imaluunniit
sumiorpaluutit apeqqutaallutik allatut
paasineqartartunik, eqqartuussivimmi
assigiimmik paasinninnissaq eqqartuussivimmi
ingerlatsisut oqallisigisarpat, tak.
nutsereqatigiittarneq pillugu qulaaniittoq.

4.1 KALAALLIT OQAASIISA DANSKILLU OQAASIISA SANIATIGUT OQAATSIT ALLAT

Nalunaarusiami sammineqartoq tassaavoq
kalaallit oqaasiisa danskillu oqaasiisa akornanni
nutserisarneq, inuilli apersorneqartut arlallit
uparuarpaa oqaatsit allat unammillernartut,
tassa nutserisut ikitsuararsuummata
kalaallit oqaasiisa oqaatsillu allat akornanni
nutserisinnaasut. Oqaatsit eqqartuussivimmi
tulliullugu atorneqarnerpaajusartut
tassaappud tuluit oqaasii, tasanilu nutserineq
ingerlalluarterpoq, tassa ataasiakkaanik
imittakkanik nutserisoqarmat tuluit
oqaasiisa kalaallillu oqaasiisa akornanni
nutserillaqqissorujussuarnik, inuilli ataasiakkaat
taamatut isumalluutigineqartiginerat
ajutoorfioriaannaavoq.

” Eqqartuussinerni kalaallit oqaasii
atorlugit ingerlanneqartuni inuit
nunanit allaneersut nutserunneranni
peqataanikuuvunga, tasanilu
danskeq nutserisuuvoq allamiut
oqaasiinik oqaluttoq, tassa oqaatsit
pingasut atorneqarput, malunnarporlu
pineqartup isumaanut sanilliullugu
oqaatsit ilaat allanngortartut.
(unnerluussisoq)

Tuluit oqaasiisa kalaallillu oqaasiisa akornanni ataasiakkaanik imittakkanik nutserisoqarpoq. Ataaseq pikkorissorujussuuvoq suliamillu ingerlatsilluarsinnaalluni, aammaarluni ”ersinngilaq”. (illersuisoq)

Kalaallit Nunaanni nutserisut amerlanngillat oqaatsinik allanik atuisinnaasut, tassunga taarsiullugu allamiut oqaasiinik nutserinissamik pisariaqartitsineq aaqinneqartarpoq nutserisut assersuutigalugu Danmarkimeersut oqarasuaatikkut peqataanerisigut. Taava assersuutigalugu rumæniamiut oqaasiinit danskit oqaasiinut tamassumalu kingorna danskit oqaasiinit kalaallit oqaasiinut nutserisoqartarluni, tassa tunumiut oqaasiinut/tunumiut oqaasiinit nutserinermi ilaatigut naammattoorneqartartup assinga. Akuttunngitsumik nutserineq siulleq immaqa naannerusarpoq nutserinerullu tullia suli naanneruleqqilluni, taamaalilluni nutserinermi katatsisoqartarpoq.

Nunami allamiut arlallit pillugit suliaqarnikuuvugut, tassani Danmarkimiit oqarasuaatikkut nutserisoqarluni. Nutserisut ilaat nassuiaavoq, imatut imatullu isumaqarpoq, oqaatsit issuaqqissaarlugit nutserinani, taamaalilluni naalisaasoqarluni. Tamanna ajornartorsiutaavoq, isumaqarpunga tamanna ajornartorsiutit annersarigaat. Allassimasoqarpat imatut imatullu takitigisumik naalisinneqarluni, taamaalilluni nutserisup nutserussaata nassuiaaneraniq eqqikkaanerupajaarluni. (unnerluussisoq)

4.2 INERNILIINERIT INASSUTEQAATILLU

Kalaallit Nunaanni sumiorpaluutinik, pingaartumik tunumiut oqaasiinik, kitaamiut oqaasiinut danskillu oqaasiinut pitsaasumik nutserinissap qulakkeerneqarnissaa ajornartorsiutaasorujussuuvoq, tassa eqqartuussivimmi sumiorpaluutinik taakkuninga marlunnik naammattumik ilisimasalinnik ilinniarsimasunik nutserisoqanngimmat.

Taamaattumik Ilisimatusarfik aamma Inuit Pisinnaatitaaffiitut Institutti inassuteqaateqarput:

- Eqqartiissivinni atorreqarsinnaasunik tunumiut oqaasiinik avannaamiullu oqaasiinik atuisinnaasunik paasinnissinnaasunillu aalajangersimasunik atorfilinnik oqalutseqarnissaa imaluunniit aalajangersimasunik immittakkanik nutserisoqarnissaa Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviup qulakkiissavaa, immaqa nutserisut aalajangersimasumik atorfillit tunumiut avannaamiullu oqaasiinik ilinniarteqqinnerisigut.

KAPITALI 5

NUTSERISUT PIGINNAASAAT

5.1 NUTSERISUT ILINNIARNERAT

” Napparsimaverneersunik atuarfinneersunillu ikiuuttoqartuaannarpoq, nutserisorpassuimmi atortakkagut nutserisutut ilinniarnikuunngillat, tamassumani aallaqqaataanit appasissorujussuarmik ingerlatsisoqartarpoq. (unnerluussisoq)

Nutserinermik oqaluttaanermillu bacheloritut ilinniarneq ilisimatusarfimmi 2012-imi pilersinneqarpoq, tassani ilinniartut ilaatigut eqqartuussivinni nutserinermik ilinniartinneqartarlutik. Decembarimi 2018-imi 16-it ilinniarnertik naammassinikuuat, taakkunannga eqqartuussivimmi atorfinittoqarnikuunngilaq. Niuernermik ilinniarnimmi Nuummiittumi aamma Oqaatsinik ilinniarnimmi Sisimiuniittumi siusinnerusukkut ilinniarnerni eqqartuussivinnut tunngasunik nutserineq ilinniakkatut pikkorissarnertulluunniit ilaanikuunngilaq, taamaalilluni nutserisut eqqartuussivimmi sulisut taamatut nutserinermik imminnut ilinniartinnikuupput, naak taakkunannga arlallit nutserisutut ilinniarnikuugaluartut.

Aallaqqaasiullugu issuakkap ajornartorsiut taanna pingaartumik Kalaallit Nunaanni isorliunerusuni takuneqartartoq takutipppaa, imaangilarlu taakkunani nutserinermi suliassanik ilinniarsimasunik nutserisoqartooq, taakkunanilu pisuni aalajangersimasuni kina nutserisutut atorneqarnersoq

nalaatsornerinnaasinnaalluni. Tamanna assersuutigalugu Tunumi atuuppoq. Imaangilaq nutserisutut ilinniarsimasooq nutserisumit aqqissuussamik ilinniarsimasumit pikkorinnerusoq, inuilli apersorneqartut akornanni oqaatigineqarpoq nutserisup pikkorissup nutserisutut ilinniarsimanissaa ilimagineqartartoq, imatullu assersuutigalugu akisoqarpoq:

” Pineqartoq nutserisutut ilinniarsimanngippat ajornakusoorsinnaavoq. (eqqartuussisoq)

Eqqartuussivinni nutserinerup pitsaassusia qulakkeerniarlugu eqqartuussiviit eqqartuussiviup nammineq nutserisuni imaluunniit nutserisut iminneqartartut Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivimmit akuerisaasut aallaaviummik atortassavaat. Kisiannili oqalutsit tunumiut oqaasiinik ilinniartinneqarnissaat pisariaqarsinnaavoq. Tamanna imatut ingerlanneqassaaq, nutserisup Nuummeersup sumiiffimmi nutserisoq atorlugu eqqartuussisoqassatillugu malinnaasutut Tasiilamukartarneratigut. Maannakkulli Tunumi ilinniarsimasunik nutserisoqanngilaq.

5.2 NUTSERISUMUT PIKKORISSUMUT SUNA ILISARNAATAAVA?

” Nutserisumit pikkorissumit ilimagaara pineqartup ilinniarsimasuunissaa aamma sumulluunniit attuumassuteqannginnissaa

nutserneqartussallu nutsertassagai, pineqartullu taaguutit eqqortortut ilisimassagai, tassa inatsisilerinermi taaguutininik atuisinnaanissaa imaluunniit inatsisilerinermi taaguutininik ilisimasaqarnissaa. (eqqartuussisoq)

Immersuinermi akissutit akornanni uku pingaartinneqarput:

- Nutserisoq sumulluunniit attuumassuteqanngitsoq
- Nutserisoq suliamik ilisimasaqarluni sulisassasoq.

Inuit apersorneqartut nutserisup pikkorissup sunik piginnaasaqarnissaata pingaartuuneranik isiginninerat issuaanerup taassuma takutilluarpa, tassa nutserisumut uku ilisarnaataassasut:

- "Ersittuunnginnissaq"
- Oqaatsinik piginnaasaqassasoq, aamma sumiorpaluutitut tunngatillugu
- Inatsisilerinermi taaguutit eqqartuussivimmilu suleriaaseq ilisimassagai
- Nalorniguni oqaatiginissaanut sapiissuseqassasoq pisariaqarpallu uteqqiisoqarnissaanik, nassuiaasoqarnissaanik unillatsiarnissamillu qinnuiginnissinnaalluni.

Tassunga nipangiusimasussaataaerneramik apeqquut ilanngunneqassaaq, tamannalu nutserisup nutserinermi suliaq apeqqutaatinnagu malissavaa, tamannalu oqaatigisariaqarpoq taaguutip suliamik ilisimasaqarnerup ataaniittoq. Nipangiusimasussaataaneq suliami pissutsini tamani atuuppoq, nutserisup tusagaanut, nutserisup atuagaanut imaluunniit suliamut sulialluunniit piareersarneqarneranut atatillugu paasisaanut allanut tunngatillugu.

Soorlu takussutissiani 6-imi 7-imilu ersittoq nutserisoq nalornissuteqartoqalerpat

Takussutissiaq 6: Eqqartuussisut, eqqartuusseqataasartut, unnerluisut illersuisullu Apeqquut: Eqqartuussinermi nutserisoqarfiusumi peqataaguit pitsaassutsimi tunngaviit suut pingaartippigit? Akissutit arlallit toqqarsinnaavatit.

Oqaaseqaat: N=169. Akinngitsut amerlassusaat = 8. Naluara' amerlassusaat = 7. malugiuk procentinngorneri 100 procentimit amerlanerusut, tassa apeqquummi tassani arlallinnik akissuteqartoqarsinnaammat.

nutserisup inatsisilerinermik pisariaqartumik ilisimasaqarnissaa inatsisilerinermilu taaguutunik eqqortunik atuinissaa pingaartinneqarpallaanngilaq.

5.2.1 NUTSERISOQ "ERSISSANNGILAQ"

“ Malugisarpara nutserisoq "ersinngippat" eqqartuussineq pitsaasumik ingerlagajuttartoq, malunnartarporlu unnerluunneqartup apeqqutit suliamut tunngasut eqqortumik akisarai. Marlunnik oqaaseqartuugaanni paatsuuisoqanngitsoq malugipallanneqartarpoq ... Nutserisut pikkorissut oqaatigineqarsinnaavoq tassaasut "ersinngitsut", aammali nutserisoqarpoq sukkaavallaartumik ingerlasoqaraangat oqartartunik. (illersuisoq)

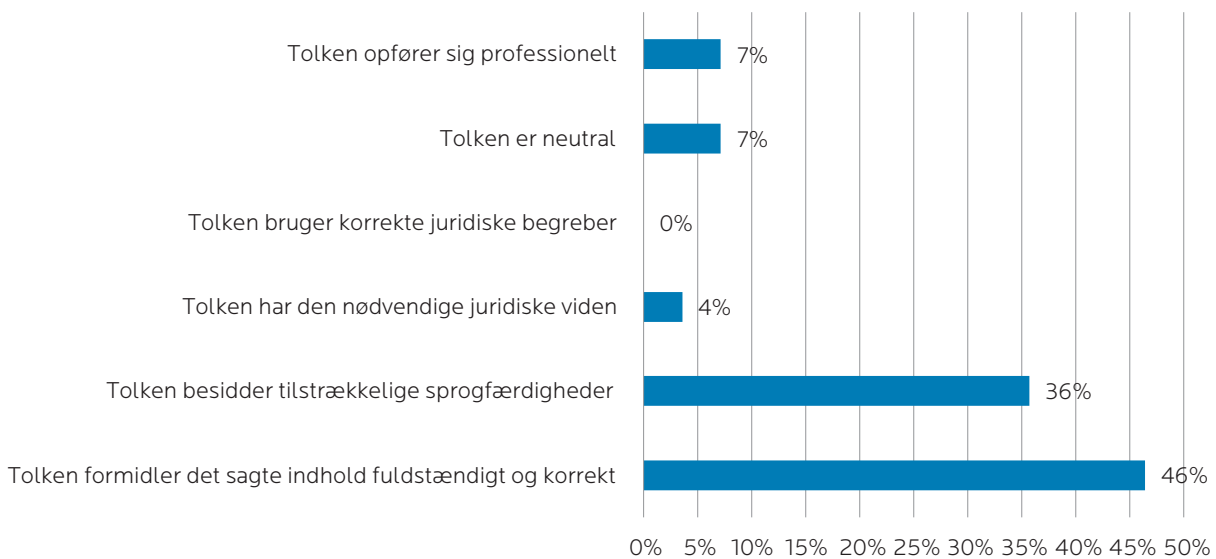
Inuk apersorneqartoq alla oqarpoq:

“ Inuk malugineqarneq ajortoq. Tassani issiaannartoqartarpoq pissusissamisoortutullu malugisimalluni tusarnaartoqartarluni. Tassunga peqatigitillugu inuk, imminut eqqarsaatigalunga, tunngavilersuillunga saqqummiiguma sukkaasumillu oqalullunga, toorlunga sukkaatsumik oqalunnissannik qinnuiginnittoq. Pingaartumik aamma malugisimagaanni oqaatigineqavissut aamma nutserneqartut. (unnerluussisoq)

Pitsaasumik nutserineq pisarpoq nutserisoq "ersinngikkaangat". Soorlu inuit apersorneqartut arlallit oqaatigigaat,

Takussutissiaq 7: Isertinneqartut

Apeqqut: Eqqartuussinermi nutserisoqarfiusumi peqataaguit pitsaassutsimi tunngaviit suut pingaartippigit? Akissutit arlallit toqqarsinnaavatit.

Oqaaseqaat: N=28. Akinngitsut amerlassusaat = 9. 'Naluara' amerlassusaat = 17.

tassaavoq pitsaasumik ajornannngitsumillu nutserisoqaraangat, nutserisoq immikkoortuni nutserneqartuni annertuumik kukkunani sivisuumillu unillatsiartarani oqaatsitigut inatsisilerinermillu piginnaasaqaraangat, nutserisoq imminut maluginiartinngikkaangat. Inuit apersorneqartut akornanni tamanna siamasissumik isumaqatigiissutaavoq.

5.2.2 OQAATSITIGUT PIGINNAASALIK

” Paasinartumik nutserisoqarnissaa pingaartuuvoq, taamaalilluni immikkoortualuit tamarmik ilanngunneqarniassammata. Sulianimi taamaattuni misigissuseqartartorujussuuvoq, taamaammat suut tamaasa ilanngunissaat pingaartuuvoq. Oqaatsit taakku marluk paasisinnaavakka, kisianni unnerluussisoq eqqartuussisorluunniit uagutsitulli assinganik paasisaqarniassammata ilanngunissaat pingaartuuvoq. (eqqartuusseqataasartog)

” Ilaat kalaallisut angerneqartarput danskisullu naaggaarneqartarlutik, kukkusumillu nutserneqarpata ajortumik kinguneqarsinnaavoq. (eqqartuusseqataasartog)

Nutserisup eqqortumik nutserinissaa ataatsimut isigalugu pingaartinneqartarpoq, taamaalilluni oqariartuut paasinartumik saqqummerniassammata, tassungalu peqatigitillugu immikkoortualuit tamarmik nutserneqarniassammata.

” Nutserineq eqqarsaatigalugu ajornartorsiutaanerpaajusartog assersuutigalugu tassaavoq politiit allagarsiussaannik uppersaaniaraanni. Tassani arlaleriaqalunga misigisarpunga

soorlu oqaaseq ”qallup qulaani” imaluunniit ”uuma uumaluunniit ataani” tamakkiisumik nutserneqarneq ajortut, tassa oqaluttuarnerit ilaat kalaallisut sungiusimannnginnatsigit. Ajornartorsiutaalaarsinnaavoq unammill ernalaarsinnaallunuunniit. (illersuisoq)

Uparuarneqarpoq kalaallit oqaasiisa danskillu oqaasiisa akornanni nutserineq ajornakus oortorujussuusinnaasartog, pingaartumik danskit oqaasiinit kalaallit oqaasiinut, ilaatigut oqaaseqatigiit sannaat, oqaatsit atorsinnaasat il.il. pissutigalugit. Tassunga atatillugu pingaartuuvoq nutserisup danskit oqaasiinit kalaallit oqaasiinut akorianilluunniit toqqaannartumik nutserinnginnissaa, isumaali oqaluttuaralugu, tassunga peqatigitillugu pineqartup oqaatigineqartut nassuiarnagit, taamaalilluni nassuiaat unnerluunneqartumut ajoqutaasumik allatut oqaatiginagu. Aamma pingaartuuvoq nutserisup nassuiaammik tamarmiusumik nutserinissaa, ilaannaa pinnagu. Nutserisoq malinnaasinnaannngippat oqaatigineqartullunniit nalornissutigippagit, inuit apersorneqartut malillugit pineqartup taamatut nalornineq oqaatigippagu nassuiaanermilu unillatsiaqattaarpallaarnani pitsaaneruvoq.

Oqaatsitigut unammilligassat ilaannut assersuutitut, nutserisoq danskit oqaasiisa kalaallillu oqaasiisa akornanni nutseriniarluni takkuppog, oqaatigineqarpoq suaassutsit kalaallisut tamatigut immikkoortinneqarneq ajortut. Taamaammat tassani erseqqissarneqarpoq pingaartuusoq nutserisup nalorninini oqaatigisinnaassagaa. Piumasaqaatitut nalinginnaasutut isigineqarpoq, paatsuuinerit pinngitsoortinniarlugit nutserisup oqaatsit taakku akornanni kukkuneqanngitsumik nutserinissaa. Uparuarneqarpoq kalaallit oqaasiinit danskit oqaasiinut ulluinnarni oqaatsit nalinginnaasut atorlugit akuttunngitsumik nutserisoqartarpoq, taavalu

danskit oqaasiinit kalaallit oqaasiinut oqaatsit teknikkiunerusut, inatsisilerinermit taaguutit, immikkut ilisimasallit nalunaarutaat il.il. atorlugit nutserisoqarajunnerusq.

Immikkoortualuit tamarmik ilanngunneqarnissaat pingaartorujussuuvoq, tassa pineqaatissiinerit assigiinngissinnaasoruj ussuummata, apeqqutaalluni assersuutigalugu assak eqinnagu eqilluguluunniit patitsineq. Tassani nutserisup immikkoortualuit tamakku tamaasa ilanngussinnaanngippagit ajornartorsiutaasinnaavoq. Aamma ilaatigut nutserisup oqariartaatsit tamaasa ilisimaneq ajorpai, taamaammallu taaguutit sorliit atorneqassanersut eqqartuussinermi peqataasut aperisarlugit:

” Ilimagaara qanoq oqartoqarnera eqqoqqissaartumik nutserneqassasq. Ilaatigut, suliap suunera apeqqutaalluni, oqaatsit sorpiaat atorneqarnissaat qanorlu oqaatigineqarnersut pingaaruteqartorujussuusarpoq. (illersuisoq)

” Nutserisoq eqqortumik nutserissaaq, nutserneqartullu nassuiaasersussanagit; isummat oqaatigineqartut, sunali oqaatigineqartoq nassuiassallugu tamassumalu kingorna aperisoqarsinnaavoq, taamaalilluni sapinngisamik eqqortumik nutserisoqarniassammat, aamma suliami taaguutit ilisimanissaat pingaartuuvoq. (unnerluussisoq)

Aamma nassuiaatip tulleriinnilersornera pingaaruteqarajuttarpoq, aamma immikkoortualuit atorpallaarneqarsinnaasaralu artut, inuk apersorneqartoq taamatut oqarpoq.

Aamma nutserisup ”oqaatigineqartut imarisaannik tamakkiisumik eqqortumillu

ingerlatsitseqqiinissaa” kiisalu ”naammattunik oqaatsitigut piginnaasaqarnissaa” pingaaruteqartoq isertitsivinni isertinneqartut akornanni naliliisoqarpoq, taavalu inatsisilerinermit taaguutinik il.il. ilisimasaqarnissaq pingaartipallaarneqarani.

5.2.3 SULIAMI TAAGUUTINIK ILISIMASAQARNEQ

” Nutserisup pikkorissup oqaatsit eqqartuussivimmi atorneqartut ilisimassavai, tassa inatsisilerinermit oqaatsinik ilisimasaqarneq. (unnerluussisoq)

” Eqqartuussivimmi nutserisuugaanni oqaatsinik eqqortunik taaguutinillu eqqortunik atuisoqarsinnaasoqassaaq. (eqqartuussisoq)

Inatsisilerinermit taaguutinik suleriaatsinillu ilisimasaqarnissaq immersuilluni akissutini pingaartinneqarnerpaajunngilaq, pingaaruteqartorujussuusorli inunnit apersorneqartunit arlalinnit oqaatigineqarluni. Erseqqissarneqarpoq nutserineq ingerlalluarnerusartoq nutserisup ilaatigut suleriaaseq ilisimappagu ilaatigullu inatsisilerinermit taaguutit ilisimappagit. Assersuutigalugu eqqartuussinermi nutserisuuneq ajornakusoortorujussuusinnaavoq, oqaaseq ”suliareqqitassanngortitsineq” (”anke”) siornatigut tusarsimanngisaannaraanni, taamaalillunilu isumaa ilisimanagu. Nutserisut aalajangersimasumik atorfillit nutserisullu iminneqartartut ikiorniarlugit Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik – soorlu siusinnerusukkut oqaatigineqartoq – inatsisilerinermit oqaatsinik taaguutinillu kalaallisut danskisullu allattuiveqarpoq, ilimagineqarporlu taaguutit taakku atorneqartassasut.

Ilaatigullu nutserisunik eqqartuussivimmi misilittagalinnik pissarsinissaq

ajornakusoorsinnaavoq, pingaartumik Nuup avataani, taamaammat nutserisut taamatut misilittagaqanngitsut atorissaat pisariaqarsinnaavoq, tamannalu eqqartuussinerup ingerlanneqarnerannut sunnuteqarsinnaavoq. Uani pingaartuuvog nutserisup nammineq killini ilisimassagaa pineqartorlu paasinngisaqaruni oqarnissaa/nalorninermik oqarnissaa.

Aammali oqaatigineqarpoq inatsisilerinermi oqaatsit atorineqarpallaarpata unnerluutigineqartumut ajornakusoorsinnaasoq, tassa oqaatigineqarmat pingaartuusoq unnerluutigineqartup nutserneqartuni oqariartuutunik paasininnissaa. Apeqqut soorunami tassaavoq tamanna nutserisup suliasarineraa imaluunniit illersuisup eqqartuussisulluunniit qanoq oqartoqarneranik unnerluutigineqartoq nassuiaatissaneraat.

Nutserisup eqqartuussivimmi nutserisuuneq ilisimanngippagu eqqartuussinerup pitsaasumik ingerlannissaa ajornakusoorsinnaavoq. Inatsisilerinerimli taaguutit kisimik apeqqutaanngillat, aammali prima vistamik nutserinermi nappaatinik latinerisullu taaguutunik arlalinnik nutserisoq ilisimasaqarnerisooq (prima vistamik nutserineq tassaavoq, nutserisoq pappilissamik ingerlaannaq nutserneqartussamik tunineqaraangat). Tassani assersuutigalugu pineqarpoq eqqartuussiviit nakorsaasa nalunaarutaat nutserisup siullermeerluni eqqartuussinermi takusaa, taamaalillunilu nutsernissaanut piareersarnissamut periarfissaqarnikuunani. Uparuarneqarpoq tamanna suliasaasoq ajornakusoortorujussuaq, aamma nutserisut isaannit isigalugu, tassa taakku teknikkimik imaqartorujussuusarmata suliamillu ingerlatsinermi oqaatsit nutserisut eqqartuussivimmi atorajuttagaasa avataaniikkajuttarlutik. Aaqqiissut tassaasinnaavoq nalunaarutit taamaattut

oqartussanit suliarinnittunit siumut nutserneqarnissaasa isumagineqartarnissaa.

Eqqartuussinerni assigiinngitsorpasuit oqallisigineqartarput, assersuutigalugu nakorsat eqqartuussinermi siunersiortagaasartut oqaaseqaataat, tarnip nappaataanut nakorsap oqaaseqaatai, pinerluttunik isumaginnittoqarfiup oqaaseqaatai; apeqqutaavoq tarnikkut misissuisoqarsimanersoq ... Taamaammat inatsisilerinermi taaguutit kisimik ilisimaneqassanngillat, aammali latinerisut taaguutit, tassa ilaatigut atorineqartarmata, tamannalu pingaartuuvog. Assersuutigalugu eqqartuussiviup nakorsaa oqaaseqaateqarpat, eqqartuussiviup nakorsaata qanoq oqarnera uagutsinnut pingaaruteqarpoq, ilaatigullu paasisinnaanngisatsinnik allattarput, tassa latinerisut allagaasarmata. Taamaammat nutserisup oqaatsinik taakkuninnga ilisimasaqarnissaa "qanorlu allassimasoqarneranik nassuiaanissaa" pingaartuuvog. (eqqartuussisoq)

5.2.4 NALORNISINNAANERUP QUNUGINGINNERA

Namminneq killimik ilisimasaqarnissaat kinguaattoorunillu unillatsiarnissarlunniit pisariaqartikkunikku ilisimanissaa pingaartuuvog" (unnerluussisoq).

Arlalinnit uparuarneqarpoq nutserisoq nalorniguni tamakkiisumilluunniit paasisinnaanngikkuniuk oqaatiginissaanut sapiissuseqarnissaa pingaaruteqartoq. Taakku assersuutigalugu tassaasinnaapput taaguutit ilisimanngisai nutserisorluunniit unillatsiarnissamik pisariaqartitsiguni

oqaatigineqartorluunniit assigiinngitsunik paasineqarsinnaappat suna isumaanersoq nalorniguniuk.

Aaqqiissutissat ilaat apersuinerni oqaatigineqarajuttartoq tassaavoq eqqartuussinermi peqataasoq ataaseq oqarpat nutserineq pineqartup isumaa malillugu eqqunngitsoq eqqartuussinermi peqataasut marlunnik oqaasillit oqaatigineqartunik qanoq paasinninnissamik oqaloqatigiittarnissaat ataatsimoorullugulu nutserinissaat. Tassa ilaatigut nutsereqatigiittartoqarpassippoq (kapitali 3.2-mi allaaserinerineqartutut), imatut paasillugu nutserisup nutserinera isumaqatigiinngissutaalerpat nalornissutaalerpalluunniit eqqartuussivimmiittut kalaallit-danskit oqaasiinik marlunnik oqaasillit imminnut nutserisorlu eqqortumik nutserinissamik taaguummillu paasinninnissamik ikioqatigiittarnerat.

” Nunap Eqqartuussisuuneqarfiani taamaallaat marlunnik oqaasilinnik eqqartuusseqataasoqarpugut, tassa ataatsimik oqaasilimmik eqqartuussivimmi siulittaasoqaratta. Tamanna isumannaallisitsinerusarpoq. (eqqartuussisoq)

Nutserisoq oqaatsimik paasinninnissamik nutserinissamilluunniit pisariaqartitsisoq ikioqqusorluunniit piginnaasakinnerusutut isigineqarpoq ajorpoq, akerlianik. Kissaatiginarpoq nutserisup nalornini oqaatigisassagaa tamassumalu kingorna immaqa kukkusuusutut malugineqartumik nutseriniarsarinani. Aammali erseqqissarneqarpoq ilisimasaqannginneq pissutigalugu unillatsiartarnerit amerlavallaassanngitsut, tassa nassuiaanerit unitsinneqartarmata, tamassumalu nassuiaaneq tusarnaartunut imminut atanngitsoortissinnaavaa.

5.2.5 SUMULLUUNNIIT ATTUUMASSUTEQANNGINNEQ

” Pingaarnepaajusoq tassaavoq sumulluunniit attuumassuteqannginneq. Atortut pigineqartut malinnissaat, taamaammatt inuup oqaluttuarisaata nassuiaasersunnginnissaa pingaartuuvoq. (unnerluussisoq)

” Nutserisoq isumaga malillugu sumulluunniit attuumassuteqassanngilaq. Nutserisummi politiit illersussanngilai illersuisorlu illersussanagu. Sumulluunniimmi attuumassuteqassanngillat. Tassami nassuiaatigineqartunik nutseriinnartussaapput nassuiaatigineqartullu isummersorfigissanagit. (unnerluussisoq)

” Nutserisoq tatigineqassaaq nutserisorlu sammeqqusaassanngilaq. (eqqartuussisoq)

Nutserineq pillugu atuagarsorneq nutserisullu ileqqorissaarnissaa aallaavigalugit sumulluunniit attuumassuteqannginneq pingaaruteqartorujussuuvoq. Nutserisut namminneq tamanna aamma eqqumaffigaat:

” Eqqortumik ileqqorissaarluni pissusilersorneq. Nutserisutummi ileqqorissaarnissarput pingaartitassaraarput. Isumaqarpunga tamanna pingaartuuvoq. (nutserisut pisortaat)

Oqaatigineqartut assigiinngitsunik paasineqarsinnaappata, assigiinngitsunik

paasineqarsinnaasunik oqaaseqarneq nutserisup nutserinermi ilanngunniartussaavaa, suliamilu illuatungeriit tamassuma kingorna immikkoortualuit apeqqutigissavaat. Nutserisup soorunami assigiinngitsunik paasineqarsinnaasunik oqaaseqarneq nutserinnaanngissinnaavaa, taava nutserisup oqaluttup sunarpiaq pineraa apeqqutigisinnaavaa nalorninerluunniit oqaatigalugu, taamaalilluni eqqartuussivimmi illuatungeriit assigiimmik paasinninnissaq oqaloqatigiissutigissallugu, tak. nutseriqatigiittarneq pillugu immikkoortoq 3.2.

Sumulluunniit attuumassuteqannginneq suliamillu ilisimasaqarluni ingerlatsineq immersuilluni akissutini pingaartinneqartorujussuuvoq. Tassani 45 procentit isumaqarput sumulluunniit attuumassuteqannginneq pitsaassutsimi tunngavittut pingaaruteqartoq, 51 procentillu uparuarpaat suliamik ilisimasaqarluni ingerlatsineq pitsaassutsimi tunngavittut pingaaruteqartoq. Oqaaseqaatini ilaatigut pingaartutut erseqqissarneqarpoq nutserisup suliamik suleriaatsimillu ilisimasaqarnissani ilisimassagaa kiisalu piareersarsimalluni piffissarlu eqqorlugu takkuttassalluni. Nutserisut pillugit assersuuteqartoqarpoq eqqartuussinerup aallartinnerani najuutinngitsunik, tamassumanilu suliaq kinguarsarneqartarpoq nutserisumillu nutaamik aggersaasoqassappat nutserinerup pitsaassusiata appasinneruneranik kinguneqarsinnaalluni. Aammattaaq pingaaruteqarpoq nutserisup malugeqqusaannginnissaa inituallaannginnissaaluunniit:

” Nutserisut ilaat nutsikkaminnit tiguartittarput, taamaalillutillu ussersortarlutik, taamaalillutik malugineqalersarput. Tamanna naleqqutinngilaq. (elektroniskimik

immersugassami akissut, eqqartuussisoq)

5.3 AKUNNAKUSOORTUMIK NUTSERINERIT

” Isumaqaraangatta akuersaarnartoqanngitsoq soorunami qisuariartarpugut. Nappaasarpugut oqarlutalu suut akuersaarnannginnersut. Taaava ikioqatigiittarpugut naqqitassallu naqqillugit. (illersuisoq)

” Paatsuisoqalerangajaleraangat. Pingaartumik unnerluussisoq danskisut oqaasilik paatsuingajaleraangat. Kalaallimik eqqartuussisoqarpat taanna akuliussinagaajuttarpoq. (eqqartuusseqataasartoq)

Oqaatigineqareersutut nutserisup taaguutip qanoq nutsernissaa paasineqarnissaaluunniit nalornissutigippagu imaluunniit nutserineq eqqunngitsuusoq eqqartuussivimmi suliami peqataasut uparuarpassuk eqqartuussinerni nutserineq pillugu ilaatigut suleqatigiittoqartarpoq. Pingaartumik eqqartuusseqataasartut, eqqartuussisut illersuisullu akuliuttarput. Oqaaseq ataaseq assigiinngitsunik paasineqarsinnaagaangat eqqunngitsumillu nutserneqarpat eqqartuussinermi peqataasut oqaatsinik taakkunannga marlunnik atuisinnaasut akuliukkajuttarput. Ajornartorsiutaasarpog oqaatigineqartut assigiinngitsunik paasineqarsinnaappata assersuutigaluguluunniit paasinarpiannngitsumik oqaatigineqaraangata nutserisoq nammineerluni nassuiaasersuileraangat. Eqqartuussinermi peqataasut ataatsimik oqaasillit taamaammat takisuumik oqaatigineqartoq naatsumik nutserneqaraangat nalornilersinnaasarpog, tassa immikkoortualuit tamarmik nutserneqarnerisut nalorninartarmat.

” Oqaatsit paasisinnaangikkaanni oqaatigineqartunik nutserunneqarneq upperisariaqarpoq, ajortoqarpallu tamanna qanoq ilisimasinnaavara? Taamaaliorsinnaavunga eqqartuusseqataasoq eqqartuussisorluunniit nutserinermut akuliuppat oqarlunilu” Taamatut oqartoqanngilaq...” Tamanna uannut ajornartorsiutaavoq, isumaqarpungalu inatsisitigut innarlitsaaliugaanermi ajornartorsiutaasoq. (unnerluussisoq)

” Akuttusuumik nutserileraangama nutserilinnikkaangamaluunniit nutserisumullu oqarlunga: ”Una puigorpat”, taava tamanna pisarpoq unnerluunneqartoq ilisimannittorluunniit tulleriaarilluni nassuiaateqaraangat, taava nutserisup oqaaseqatigiit akuttunngitsumik puigortarpei, eqqartuussivimmili siulittasutut suut tamaasa allatussaavakka, nutserisorlu puigugaqaraangat ilisimatitsissutigisarpara. (eqqartuussisoq)

Ilaatigut eqqartuussinermi peqataasut nutserinermut akiliuttarput. Elektroniskinnorlugu immersugassanik akissutini apeqqummut eqqartuussinermi nutserinermut akiliuttarnersut pingajorarterutaat akippat ”akuttuvoq” imaluunniit ”ilaatigut taamaattoqartarpoq”. Isertinneqartuni ikitsuararsuit akuliuttarnikuupput. Nassuiaat tassaasinnaavoq oqaatsit ataatsit kisiisa paasisinnaagaat imaluunniit illersuisoq aqqutigalugu akuliuttartut.

Inuilli apersorneqartut akornanni isumaqatigiissutaavoq nutserisup imarisaa tamaat ingerlateqqinngippagu

akuliutissallutik. Isertinneqartut akornanni nutserisup piginnaasai nalornissutigunikkat amerlanerit aamma akuliutissapput. Akissutissap taassuma eqqartuussinermi peqataasunit pingaartinneqannginneranut immaqa pissutaasinnaavoq nutserisut suliani piginnaasaminnik ajornartorsiuteqartutut isiginngikkaat. Taamaallaat 10 procentit akippat taamaattoqartillugu akuliutissallutik, apersuinernili tamanna ajornartorsiutitut annikitsuinnarmik oqaatigineqarpoq

” Paatsuisoqarpat imaluunniit immikkoortualuit ilanngunneqanngippata ilisimatitsissutigisariaqarpoq. (illersuisoq)

” Misigisarpunga nutserineq ajornartorsiutaasartoq. Akuttunngitsumillu nutserineq ajornartorsiutaasarpog – oqarusuppunga kiap nutserisuuneranun tunngatillugu inuup kinaanera apeqqutaasoq. Kalaallisut ilaatigut oqalussinnaavunga, kukkuneqanngitsumilli oqalussinnaananga, kisianni oqaatigineqartunut tunngatillugu nutserisorpassuit assigiinngitsut naqqittarnikuuakka. Isumaga malillugu eqqunngitsumik nutserisoqartoq ilisimatitsissutigisarpara, isumaqarlungalu allatut paasineqassasoq. Taava unnerluussisumut eqqartuussisunullu ammalluinnartumik oqaatigisarpara. Arlaannik uparuaagaangama pisuni quliusiniit arfineq-pingasuni ernumassutigisara eqquuttarpoq. (illersuisoq)

Soorlu inuit apersorneqartut ilaasa uparuaat kukkussutit assigiinngitsuusarput. Kukkunerit

ilaat annertusarput naqqinneqassallutillu, allalli annikitsuinnaasarpur suliamullu namminerimut nassuiaanermulluunniit pingaaruteqaratik, taamaammallu qaangiinnarneqartarlutik. Aamma nutserinerimut assersuutit kukkuneruinnngitsut oqaatigineqarput, ataqatigiinnerili tusarnaartut, tassunga ilanngullugu nutserisup, assigiinnngitsunik paasinninnerat pissutigalugu kukkusuullutik. Taamaammatt kukkunerit tamanut tunngasut pineqanngillat, pisunilu aalajangersimasuni isumaa ataqatigiinneralu kukkusuullutik.

Arlaanni misigikuuara, sullissara arlaannik iliuuseqernikuunersooq aperineqartoq, tassanilu nutserisooq oqarpoq taamaalorsimasooq, taamanikkut isumaqarpunga eqqunngitsuusooq, taamatut oqanngitsooq – aklerlerluinnaanik oqarpoq. Taamaammatt ajornanngilluinnartuugaluit ajortumik ingerlasarpur. (illersuisooq)

Soorlu qulaani erseqqissarneqartoq nutserisup atortut malissavai, tassa nassuiaatigineqartut, suullu nutserneqarnissaat naleqquttuunersooq nammineq toqqarnagu:

Misiginikuuara nutserisup suut tamaasa nutsinnngikkai, tassa suliamut attuumassuteqarneranik nammineq naliliinnguatsiarmat. Tamassuma kingorna tamanna uparuarpara. Uanga suliamut suut attuumassuteqarnerisut immikkoortitertussaavakka, qanorluunniit naammaannartigisutut isikkoqaraluarpata. (eqqartuussisooq)

Inuit apersorneqartut marlunnik oqaasillit oqaatigaat taamaattoqarnerani tamatigut akuliuttarlutik, assersuutigalugulu inuit apersorneqartut danskisut oqaasillit akuliunnissartik ajornakusoortittarsinnaavaat, tassa suut tamarmik nutserneqarnerisut ilisimannginnamikku.

Aamma nutserisumut sukkavallaamik ingerlasoqalersinnaasarpooq, minnerungitsumik eqqartuussinerni sivisuuni, tassani oqalutsi qasulersinnaalluni. Kingunera tassaavoq nassuiaatit sukkaannerusumik uteqqinneqartarneri, nutserisooq taamaalilluni malinnaaniassammatt tamaasalu ilanngullugit. Pingaartumik toqqaannartumik nutserinerimik sukkasuumik ingerlatsisooqarnera pissutigalugu nutserisup suut tamaasa ilanngutinngitsooriaannaavai.

Tassunga aqqiissutaasinnaasooq tassaasinnaavoq, eqqartuussisut nutserisooq qinnuigigaat toqqaannartumik nutserinerimitt oqaloqatigiinnermik nutserinerimut nooqqullugu, tassani oqaatsit ikinnerusut nutserneqartassallutik, tassa oqaatigineqarneranni nutsernagit. Taamatut ingerlatsineq sivisuneruvoq, illuatungaanili eqqornerusumik nutserinissaq qulakkeeqataaffigisinnaallugu, tassa oqaatsit marluk ataatsikkut atorneqarneranni akornusersuisooqassanngimmat. Aqqiissut alla tassaasinnaavoq amerlanerusunik unillatsiartarneq suliamiluunniit ataatsimi amerlanerusunik nutserisooqarnera.

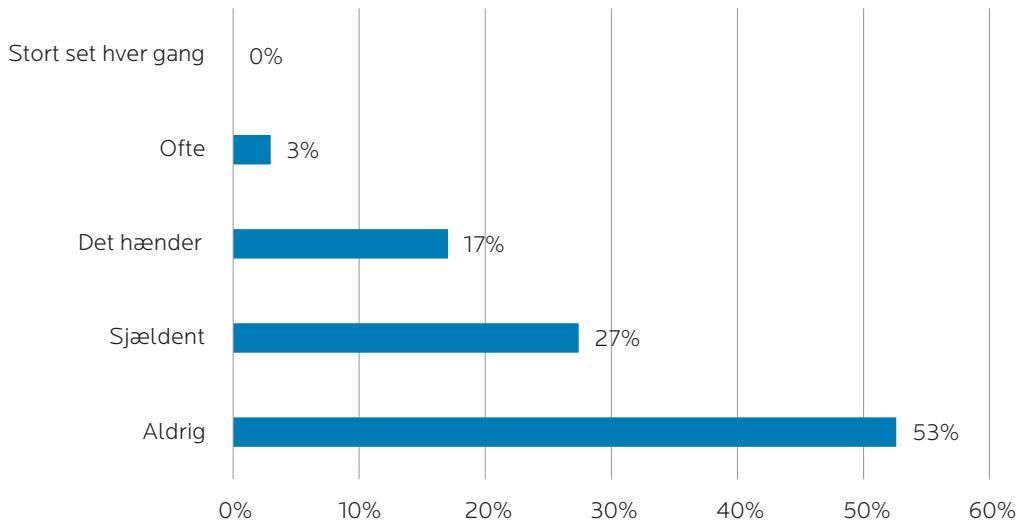

” Ilaatigut oqartarnikuuvunga nutserisut toqqaannartumik nutseriunnaassasut taarsiullugulu oqaloqatigiinnermik nutserissasut. Tassaasinnaavoq oqaatigineqartut annertuallaarnerat malugisinnaagakku. Tamarmik ilanngunneqarneq ajorput. Taava piffissaqarnerulaartoqassaaq. Nutserisoq taava issiasinnaavoq akisoqarneranilu allattuilluni, taava nutserneqartarput, apeqqullu tulleq apeqqutigineqartarluni. Taava suut tamarmik ilanngunneqarnissaat qulakkeerneqarsinnaavoq. (eqqartuussisoq)

Immersugassani apeqqutigineqarpoq akisut isumaqarnersut, nutserinerup pinerluttulerinermi suliap inernerana sunnernerikuuneraa.

Eqqartuussinermi peqataasut akisut 80 procentii isumaqarput, nutserinerup suliap inernerana akuttusuumik sunnertaraa sunningisaannaraaluunniit. Tamassuma ilimanarsisippaa nutserisunik atuinermi inatsisitigut innarlitsaaliugaaneq unammillerneqanngitsoq.

Takussutissiaq 8: Eqqartuussisut, eqqartuusseqataasartut, unnerluussisut illersuisullu Apeqqut: Isumaqarpit nutserineq eqqartuussimmut sunniuteqarnikuusoq?

Oqaaseqaat: N=135. Akinngitsut amerlassusaat = 9. 'Naluara' amerlassusaat = 40.

Isertinneqartut aperineqartut affangajaat akerlianik isumaqarput nutserineq eqqartuussinerup inerneranut sunniuteqartartoq, 13 procentiilu isumaqarput tamanna akulikitsumik pisartooq. Tamassuma ilimanarsisippaa taakku misigisaraat nutserineq suliap inerneranut sunniuteqartarujussuaq.

Apersuinerit immersugassallu atorlugit misissuinerni akissutit takutippaat assersuutigalugu illersuisup sullissamut ajoqutaasumik nutserinermi kukkuneq ersinngitsuliornerluunniit paasippagit oqaatsinik taakkuninnga marlunnik paasinnissinnaanera pingaaruteqartorujussuusoq. Kredsrettini eqqartuussisut eqqartuusseqataasartullu aallaaviumik marlunnik oqaaseqartuupput. Tamassuma kinguneranik kukkusumik nutserisoqarpat paatsuisoqarpalluunniit akuliunissamut aamma periarfissaqarput.

5.4 NUTSERISUNIK TAARSIISARNEQ

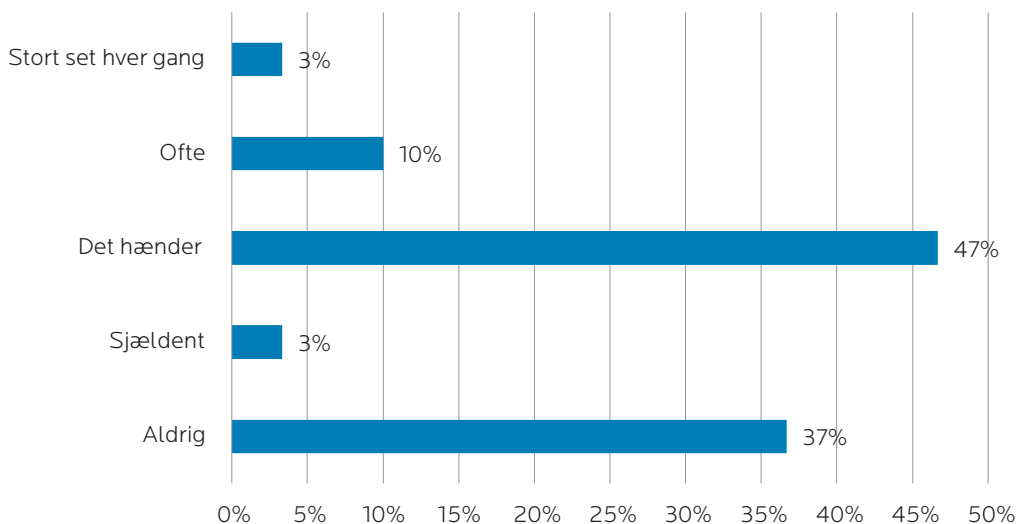
Inuit apersorneqartut arlallit oqaatigaat, eqqartuussinermi peqataasut nutserilersartut, tassa oqalutsip takkuttup suliassaq ingerlassinnaanngimmagu, nutserisulli suliap ingerlanerani taarserneqartarnera akuttorpasippoq.

” Suliat affaasa missaanni ukiumi siusinnerusukkut sularisatsinni eqqartuussisoq nutserilertariaqartarpoq, tassa nutserisoq oqaatsitigut naammattunik piginnaasaqanngimmat. (elektroniskimik immersugassami akissut, unnerluussisoq)

Issuakkap taassuma ilimanarsisippaa, nutserisut eqqartuussinerni killeqanngitsumik taarserneqartartut, apersuinerilli malillugit tamanna qaqutigoorpoq. Nutserisumik

Takusassiaq 9: Isertinneqartut

Apeqput: Isumaqarput nutserineq eqqartuussimmut sunniuteqarnikuusoq?

Oqaaseqaat: N=30. Akingngitsut amerlassusaat = 7. 'Naluara' amerlassusaat = 17.

suliamik ingerlatsisinnaangitsumik taarsiineq inatsisitigut innarlitsaaliugaanginnissamik qulakkeerinninneruvoq. Paasinarsippat nutserisoq suliamut pisariaqartunik piginnaasaqanngitsoq, eqqartuussinermi peqataasoq nutserilersarpoq, nutsereqatigiittarnerlu siusinnerusukkut taaneqartoq assigalugu oqaatigineqartunik nutserneqartunillu assigiimmik paasinninnissaq qulakkeerniarlugu tamanna nalinginnaasuuvoq.

Suliap ullorpassuit tiimerpassuilluunniit ingerlanneqarnerata kinguneranik nutserisumik pilersaarutaasumik taarsiineq taamaalilluni arlalinnik nutserisoqarluni aamma nutserisup piginnaasaqannginnera pissutigalugu suliap ingerlanneqarnerani nutserisumik taarsiineq immikoortissallugit pingaaruteqarpoq.

Eqqartuussinermi ataatsimi ataatsimik nutserisoqarniartoqartarpoq, aamma suliat ullut arlallit ingerlateqqinneranni. Tulluortoq tassaavoq suliap ingerlanneqarnerani tamarmi ataatsimik nutserisoqarnissaq, tassa nutserisup suliap ilisimammagu, tulluortuummallu suliap tamarmiusup piareersarnissaanut periarfissaqarsimanissaa. Tamassuma saniatigut nutserisumik taarsiineq assersuutigalugu eqqartuussiviup unnerluunneqartup tatiginassusianik isumaqarneranut sunniuteqarnissaa pinngitsoortinneqartarpoq. Suliani ullut arlallit ingerlanneqartuni nutserisumik akuttunngitsumik taarsiisoqartarpoq:

” Nutserisup suliap ingerlanneqarnerani taarserneqarneranik misigisaqarnikuunngilanga, assersuutigaluguli ullaap tungaa ataatsimik nutserisoqarnikuuvoq ualikkullu allamik nutserisoqarnikuulluni. (illersuisoq)

” Suliami misigisaqarnikuuvunga nutserisoq ulloq siulleq takkuttooq, pilersaarutaasimannginneralu pissutigalugu pineqartoq allamik taarserneqarluni. (unnerluussisoq).

” Siumut naatsorsuutigineqariinngutsumik piffissaq eqqarsaatigalugu kinguneqartussaangippat ataatsimik nutserisoqarniarsarisarpugut. Nutserisut ilaat aamma oqartarput, suliami ullup aappaani takutissagunik suliap qanoq atuarsimatiginissaa apeqqutaasoq. (eqqartuussisoq)

” Suliaq ataaseq ullut arlallit ingerlakkaangatsigu, arlalinnik nutserisoqarajuttarpugut, taava suliami allagaatit taakkununga tunniunneqartarput. Nutserisup aappaa unillatsiassappat, assersuutigalugu ikitsuinnarnik unillatsiartarluta tiimit pingasut-sisamat ingerlagutta, nutaamik taarserneqartussaapput, assersuutigalugu toqqaannartumik nutserisoqartillugu. Aqaguani nutserisut taakku takkuteqqittarput, taamaammat imaanngilaq nutserisup aappaa suliamik ilisimanninngitsoq nutserilersoq. (eqqartuussisoq)

Piginnaasaqartoqannginnera nutserinermilluunniit ajornartorsiuteqarto rujussuunera pissutigalugu nutserisumik taarsiisoqartariaqarnikuunera arlallit misiginikuuat:

” Ajornerpaaq misiginikuusara tassaavoq nutserisumik allamik aggersaasariaqarnikuunera. (eqqartuussisoq)

” Suliaq ataaseq eqqaamavara, illersuisutut pinngitsoornagu malitassamik piumasaqarnikuunera: uanga nutserisorluunniit, tassani allamik nutserisoqarnissaa kissaatiginikuuara. (illersuisoq)

” Misiginikuuara eqqartuussisoq nutserilersoq, tassa pitsaasumik nutserisoqanngimmat. Imaluunniit uanga oqartunga: nammineq nutseriinnassaanga, eqqartuussisorlu oqartoq: ajunngilaq, tassani nammineq atuarlunga nutserisorlu nutseritinnagu nammineq nutseralunga. Soorunami eqqartuussiviup illersuisullu akuersinerisigut. (unnerluussisoq)

Eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi § 95-imi allaqqavoq, eqqartuussivimmi oqaatsit tassaasut kalaallit oqaasii danskillu oqaasii. Eqqartuussinermi peqataasut suliamilu illuatungeriit tamarmik oqaatsit atornerqartut paasisinnaanngippatigit nutserisoq nutserissaaq. Imm. 3-mi allaqqavoq eqqartuussinermi peqataasut eqqartuussinermut piffissalernikuusamut nutserisumik aggersaasoqarsinaanngippat imaluunniit nutserisumik aggersaaneq suliap sivisuumik naleqqutinngitsumillu kinguartinneqarnissaanik kinguneqassappat eqqartuussinermi peqataasut nutserisinnaasut.

” Taanna [§ 95] nammineq ilaatigut atortarnikuuara, tusarnikuunngilaralu kukkusumik nutserisimasunga, immaqa aamma eqqartuussisutut misilittagaqartorujussuunera pissutigalugu, tusarnikuuaralu nutserisutta annertungaatsiartumik nutserinerat, oqaasiinnartigut aamma pappilissanik uppersaatinik nutsernikuusaminnik. (eqqartuussisoq)

Inuk apersorneqartoq alla imatut assersuusiorpoq:

” Misiginikuuara nutserineq imatut ajortigisoq eqqartuussineq unitsittariaqarlutigu. Aallarteqqikkattalu nutserisumik amigaateqalerpugut, tassanilu unnerluussisoq unnerluussisuusariaqarpoq nutserisuullunilu. (eqqartuusseqataasartoq)

Taamatut suliassanik akulerutitsineq ajornartorsiutaasinnaavoq, tassa unnerluussisup unnerluussisussaataitanini isiginiartariaqarmagu, eqqartuussisullu eqqartuussisutut sulini il.il.

Aamma unnerluussisoq illersuisorluunniit nutserisuuleraangata nutserinermi sumulluunniit attuumassuteqannginneq nalornissutaalersinnaavoq. Unnerluussisoq illersuisorluunniit nutserisuuleraangata annilaanngatigineqarsinnaavoq oqaatsit oqaatigineqartunik sakkortusisitsisut sakkukillisitsisulluunniit atornerqassasut.

Eqqartuussisup nutserisuulernera eqqarsaatigalugu sumulluunniit attuumassuteqannginneq apeqqutaanngilaq, kisiannili eqqartuussisup suliassavimminik sammisaqarnissaanik mianerinninnissaq. Assersuutigalugu imaanngilaq nutserisup tamatuma kingorna nutsikkami imarisai eqqaamassagai.

5.5 KAALLISUUMUT/KALAALLISUUMIT NUTSERINERIT ASSIGIINNGINNERI

” Kalaallit oqaasiinit danskit oqaasiinut illuatungaannullu nutserinerit assigiinngitsorujussuupput. Nutserisut akuttunngitsumik danskit oqaasiinik killilimmik piginnaasaqartarput, taamaammat taakku eqqortumik

nutserinissaat ajornakusoorsinnaavoq.
(elektorniskinnorgorlugu
immersugassami akissut,
eqqartuusseqataasartoq)

” Ajornartorsiutaavoq danskit oqaasiisa
kalaallit oqaasiinut toqqaannartumik
nutserneqartarneri, kalaallit
oqariartaasiat atornagu. Danskisut
oqaasilinnit paasissutissanik
pissarsigaanni isumaallu
allanngortinnagit paasinartumik
kalaallisuunngortinnissaat nutserisumut
tamartigut unammillernartarpoq.
(illersuisoq)

” Soorunami ajornarkusoortuuvooq
oqaatsit aappaasa
oqaluttuartuuneri aappaatalu
toqqaannartigisorujussuuneri.
(eqqartuussisoq)

” Tassani misigisarpara – pingaartumik
allaganngorlugu nutsikkani
– nutserinermi angut arnarlu
paarlaanneqaraangata ilaatigut
eqqartorneqartoq puigortariga,
naggataatigut malinnavissinnaaj
unnaavittarpunga. Kinarpianguna
eqqartorneqartoq. (unnerluussisoq)

” Uagut maani issiasugut oqaatigineqartut
iliuuseqarfiginissaat sungiusimavarput,
tunuatungaanullu ilillugit
tassaniitillugillu. Takorloorsinnaavarali
eqqartuussisup danskiusup
eqqartuussisumut allamut taartaasup
assersuutigalugu imatut oqartoqarpat
qanoq isumaqarnerisooq nalugaa
”imaaliorusussagaluarpunga ...” Taava
immaqa uagut paasinninnitsinnit allatut
paasinnaavaa. (illersuisoq)

Qulaaniittoq danskisut oqaasilimmut
isumaqartitsilerajuttarpoq pineqartoq inuk
iliuuserisimasiminit allatut siunertaqarnikoq.
Kisiannili ”...liorusussimassagaluarpunga”
pisumi danskisut nalinginnaasumik
atorneqartanngitsumi kalaallisut oqaasillit
akulikitsuarsuarmik atortarpaat. Tamassumani
erseqqissarneqarpoq paatsuinerit
oqaasiaqqat assigiinngitsut atoreranni aamma
pinggorsinnaasut ilisimaneqassasut.

Kalaallit oqaasii danskillu oqaasii
assigiinngitsorujussuummata kalaallit
oqaasiinut danskillu oqaasiinut nutserinermi
assigiinngissuteqartoqarneranik
misigisaqartoqartarnerisooq sukumiinerusumik
misissusallugu soqutiginarpoq.
Isumaqaatigiissutaaneruvoq pitsaassusitsip
assigiinngitsuunera misigineqarneq ajortoq,
amerlanerilli isumaqarput danskit oqaasiinut
kalaallit oqaasiinut nutserineq immaqa
ajornannginnerisooq, tassa uparuarneqarmat
ulluinnarni oqaatsit kalaallit oqaasiinut
danskit oqaasiinut nutserneqarajuttartut,
inatsisilerinermilu oqaatsit kalaallit oqaasiinut
nutserneqartarlutik.

” Ajutoorfiusinnaasut tassaapput
inatsisilerinermi taaguutit, kalaallit
oqaasiini taakkuninnga peqarpoq
immikkuualuttuunngitsunilli,
tassani danskit taaguutaat
immikkuualuttuunerullutik. Ilaatigut
danskit oqaasiini unittoortarput
nutseruminaatsittarlugillu, ilaatigut
pigineqannginnerat pissutigalugu.
Suliamik ingerlatsinermi kalaallit
taaguutaasa ineriartortinneqarnissaat
atorneqarnissaallu tamanit
suliniutigineqarpoq. (illersuisoq)

Aamma allagarsiussat arlallit annertunerusumik
annikinnerusumilluunniit teknikimik
imaqartarput, assersuutigalugu eqqartuussiviit
nakorsaasa suliamik ingerlatsinermi taaguutit

immikkut ittut atorlugit allagarsiussa
inimi nutserneqartussat (prima vistamik
nutserineq), tamannalu ajornakusoorsinnaavoq,
nutserisup suliamik ingerlatsiner
taaguutiniq ilisimasaqannginnera
pissutaanani, annertunerusumilli imarisaanik
ilisimasaqannginneq pissutaalluni, tassa:

” Paasineqanngitsut
nutserneqarsinnaanngillat.
(eqqartuussisoq)

Inuup apersorneqartup uparuarpa
nutserisup danskit oqaasiinik taaguinera
pissutigalugu pitsaassusaata
assigiinngissuteqarneratut
misigineqarsinnaasoq, tamannalu
kinguneqarsinnaasoq nutserinerup
pitsaassusiata appasinneruneranik
isumaqartoqarneranik, naak
taamaattoqanngikkaluartoq.
Aamma inuit apersorneqartut
imatut naammagisimaarinnipput:

” Isumaqarpunga kalaallit oqaasiinik
danskit oqaasiinut aamma danskit
oqaasiinik kalaallit oqaasiinut
nutserinerit assigiittut, tassa
nutserisoq atugarput taakkununga
marlunnut pikkorissuusoq.
(eqqartuusseqataasartoq)

” Maani aalajangersimasumik
nutserisoqarpugut, taannalu
nutserigaangat danskisut kalaallisullu
nutserilluartaqpoq. (illersuisoq)

5.6 NUTSERISUT IMINNEQARTARTUT AALAJANGERSIMASUMILLUUNNIIT ATORFEQARTUT

” Nutserisut eqqartuussivimmi
aalajangersimasumik atorfeqartut
pikkorissuupput. Nutserisut

avataaneersut atorariaqaraangatsigit
ajornartorsiuteqartoqarsinna
avoq. (elektroniskingorlugi
immersugassami akissut,
eqqartuussisoq)

” Isumaqanngilanga maani Nuummi
tamanna ajornartorsiutaasorujussuusoq.
Ataatsimut isigalugu
isumaqarpunga nutserisut
iminneqartartut eqqartuussinermut
tassanngaannaq aggersarneqartartut
ajornartorsiutaanngitsut. (illersuisoq)

Eqqartuussivimmi nutserisut
aalajangersimasumik atorfillit
atorneqarusunnerusarput, tassa taaguutit
taakku ilisimammattigit, pinerluttuleriner
sulianik sungiussisimammata
misilittagaqarlutillu suleriaaserlu
ilisimallugu. Nutserisut taakku
qaffasissusaat aamma qaffasissorujussu
artut isigineqarpoq. Tamassuma
saniatigut siunertaavoq nutserisut
iminneqartartut Kalaallit Nunaanni
Eqqartuussiviup nutserisoqarnermut
allaffianit akuerineqarsimasuussasut.
Tamatigullu taamaaliortoqarsinnaanngilaq,
nutserisullu iminneqartartut qaffasissusaat
assigiinngiaartorujussuartut
misigineqartarpoq. Ilaat pikkorissorujussu
upput, ilaasalu oqaatsit inatsileriner
miluunniit taaguutit immikkut ittut
ajornartorsiutigisarpaat.

” Isumaqarpunga unammilligassaqarfiusoq
tassaasoq nutserisut pitsaassusaata
assigiinngitsorujussuunerat.
Aalajangersimasumik atorfillit
pikkorissorujussuupput. Inuit
ataasiakkaat akornanni assigiinngitsoqa
rsinnaasorujussuuvoq. (illersuisoq)

Qulaani oqaatigineqartut pingaartumik
sumiorpaluutitut tunngatillugu nutserisut

iminneqartartut pisariaqartinneqartarput, uanilu nutserinerup pitsaassusianut tunngatillugu ilaatigut nalaatsornerinnaasartutut isikkoqarpoq. Tamanna nutserisoq sumiiffimmi eqqartuussinerup ingerlanneqarfianit allami inissimasoq atorlugu videokkut nutserisoqarluni oqarasuaatikkullunniit nutserisoqarluni ilaatigut aaqiiviginiarneqartarpoq.

Kalaallit Nunaanni sumiiffinni arlalinni nutserisut ilinniarsimasut amigaataanerat ataatsimut isigalugu ajornartorsiutaavoq, eqqartuussivimmut sunnuteqartartoq.

” [Assiginngissuteqartoqarnera] misigisarparput, erseqqaripporlu taaguutit eqqortut atorsinnaangikkaat, nutserisoqannginnermiilli pitsaaneruvoq. (eqqartuussisoq)

Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviup nutserisoqarnermut allaffiata Nuummiittup eqqartuussinernut tamanut nutserisoqarnissaa isumagisarpaa, taamaammallu sumiiffinni kredsrettit suliamut aalajangersimasumut nutserisumik inniminniinarlutik saaffiginnittassapput. Tassa nutserisut nutserisoqarnermut allaffimmit akuerisaasut aallaaviumik atorneqassapput, pisunili ajornartoorfiusuni nutserisut allat atorneqarnissaat pisariaqarsinnaavoq. Nutserisoqarnermut allaffimmit akuersinissamat piumasaqaatit aamma erseqqissarneqarnikuunngillat, misiliinerullu inerneru apeqqutaatinneqarajuttarpoq. Ilaat ingerlalluarterput, kisiannili naammagisimaarinninnginneq pillugu nutserisut pisortaannut nalunaarutit amerlagaangata iliuuseqartoqartarpoq.

5.7 NUTSERISUT ATAATSIMUT ISIGALUGU QAFFASISSUSIAT

” Misigisimavunga nammineq nutserisugut, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivimmi sulisut, 3-miittut qummut qarsuusalerlugu. [uuttuuumi tallimanik immikkoortoqartumi]

” Suliaq ajornakusuulaaleraangat nutserisup erseqqissuliortarnissaa aamma sumulluunniit attuumassuteqan ngilluinnarnissaa pingaernerpaajupput, taamaangippat suliami qitiusoq oqaatsitigut paatsuisoqarneratigut maangaannartinneqassaaq. (elektroniskinnorlugu immersugassaq, unnerluussisoq)

” Nutserisoq nutserinerminik suli naammassinngitsoq oqaaseqatigiinnut tullernut ingerlaqqittoqartarpoq. Nalornileraangami unittoortarpoq, tamannalu ajoqutaavoq. (isertinneqartoq)

Ataasiakkaarlugit apersuinerni ataatsimoortunillu apersuinerni nutserisut ataatsimut isigalugu qaffasissusiat nalilersoqqullugu inuit apersorneqartut qinnuivigineqarput. Soorunami taamaaliornissaq ajornakusoorsinaavoq, tassa nutserisumiit nutserisumut assig iinngissuteqartorujussuusinnaammat. Oqaatigineqassaarli nutserisut qaffasissusiat ataatsimut isigalugu naammagisimaarneqartoq. Ajornartorsiuteqarfiusutut misigineqartoq pingaartumik tassaavoq nutserisunik iminneqartartunik atuisarneq, tassa taakku inatsisilerinermi taaguutit ilaatigut naammattumik ilisimaneq ajormatigut imaluunniit eqqoqqissaanngitsumik nutserisarlutik.

Uuttuummut tallimanik immikkoortulimmut tunniunneqartumut tunngatillugu nutserisut ataatsimut isigalugu qaffasissusiat pillugu apeqqummut, naliliinerit amerlanersaat qaffasissuseq 2-3-miipput, arlalinnik oqaaseqaateqartoqluni. Nutserisunik ataatsimut isigalugu naliliinermut tassunga pissutaasinnaavoq nutserisut aalajangersimasumik atorfillit kiisalu nutserisut iminneqartartut ataasiakkaat eqqartuussivinni nutserinermik misilittagallit eqqartuussivinni atorneqarnerusarnerat. Siusinnerusukkut oqaatigineqartut pingaartumik Nuup avataani sumiiffinni nutserisunik iminneqartartunik ilaatigut nutserisut ilinniarsimanngitsunik ilaatigullu eqqartuussivimmi nutserinermik misilittagaqarpiannngitsunik atuinissaq pisariaqaraangat ajornatorsiuteqartoqartoq artarpoq unammilligassaqaartoqartarlunilu. Tassani nutserinerup pitsaassusia nutserinerup pitsaassusianik uuttuummi appasinnerpaamut inissinneqarpoq (ilanngussa 4). Tamanna pingaartumik Tunumi atuuppoq, arlalinnillumi erseqqissarneqarpoq Tunumi suliani tunumiutut oqaluttunik misilittagalinnik aamma/imaluunniit ilinniarsimasunik tamatigut pissarsisoqarsinnaaneq ajortoq, aamma inuit apersorneqartut allat nutserisut piumasaaqatinik eqqortitsinngitsut pillugit assersuutit taavaat, taamaammallu atoqqinneqarneq ajortut pisunilu immikkorluinnartuusuni taarserneqartartut.

” Taamaammat kalaallisut paasisinnaannginnera ajornatorsiutigaara, taamaammat nutserisoo qanoq pikkoritsiginersooq nutserinerlu qanoq pitsaatiginersooq tunngavilersukkamik nalilersorpiarsinnaanngilara, kisiannili unnerluutigineqartup, eqqartuussisup, oqalutsip eqqartuusseqaataasartullu akornanni nalornisoqarneranik misiginera aallaavigalugu isumaqartarpunga nutserineq

akuerineqarsinnaanngitsooq. Taamatut eqqoriaasinnaavunga. Upperinngilara pitsaasumik nutserisooqartoq. (unnerluussisooq)

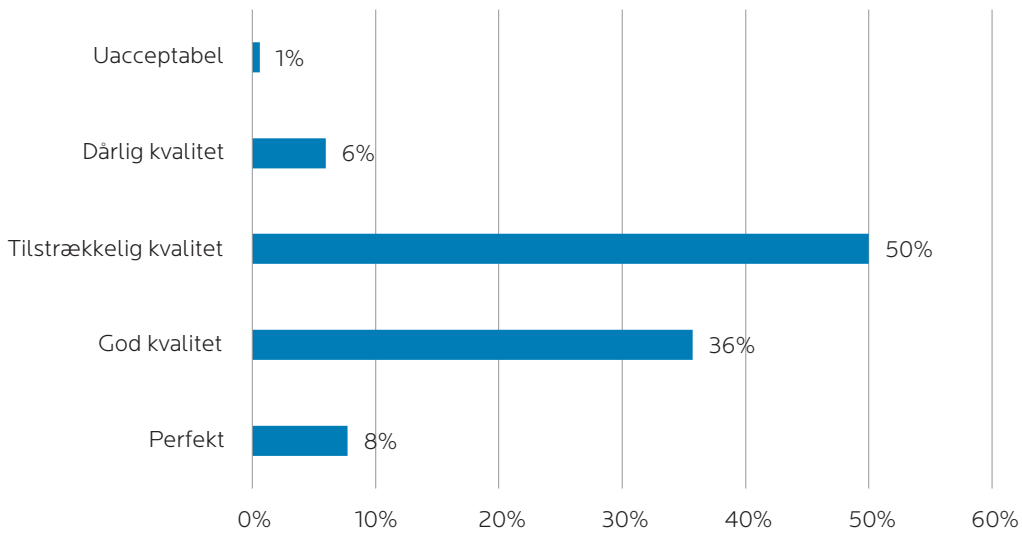
Elektroniskinngorlugu immersugassat atorlugit misissuinermi aamma nutserisunik atuinermi unammilligassat uparuarneqarput:

” Misigisimavunga eqqartuussivimmi nutserineq amigaateqarajuttartoruj ussuusoq, unnerluussisullu danskit ingerlatsisinnaaqqullugit pisut nutserneqarnissaannik eqqartuussisooq tamanik takunnissinnaanngitsooq paasinnissinnaanngitsorlu. Tassani pingaartumik kredsdommerinngorniat taaneqassapput, nutserisooqarnissaa akuttunngitsumik ”puigortarmassuk”. Nammineq isumaqarpunga nutserineq ajortorujussuusarmat inatsisitigut innarlitsaaliugaaneq atuutinngitsooq. (elektroniskinngorlugu immersugassami akissut, unnerluussisooq)

Apeqqummut ”Eqqartuussinerni nutserisooqarfiusuni peqataaffiginikuusanni nutserinerup pitsaassusia ataatsimut isigalugu qanoq isumaqarfigaajuk?” Akissutit takussutitassiani 10-mi 11-milu takutinneqarput. Eqqartuussivimmik atuisut akornanni immersugassaqaq atorlugit misissuinerup takutippaa 42 procentit missaaniittut isumaqartut nutserineq ”ajunngilluinnartuusooq” imaluunniit ”pitsaassuusooq”, allallu 47 procentit naliliisut pitsaassuseq ”naammattoo”. Isertitsivinni isertinneqartut akornanni misissuineq assinganik takutitsivoq, tassani 25 procentit isumaqarput nutserineq ”ajunngilluinnartuusooq” imaluunniit ”pitsaassuusooq”, 40 procentillu missaaniittut isumaqarput nutserineq ”naammattoo”. Isertinneqartut akornanni 8 procentit isumaqarput

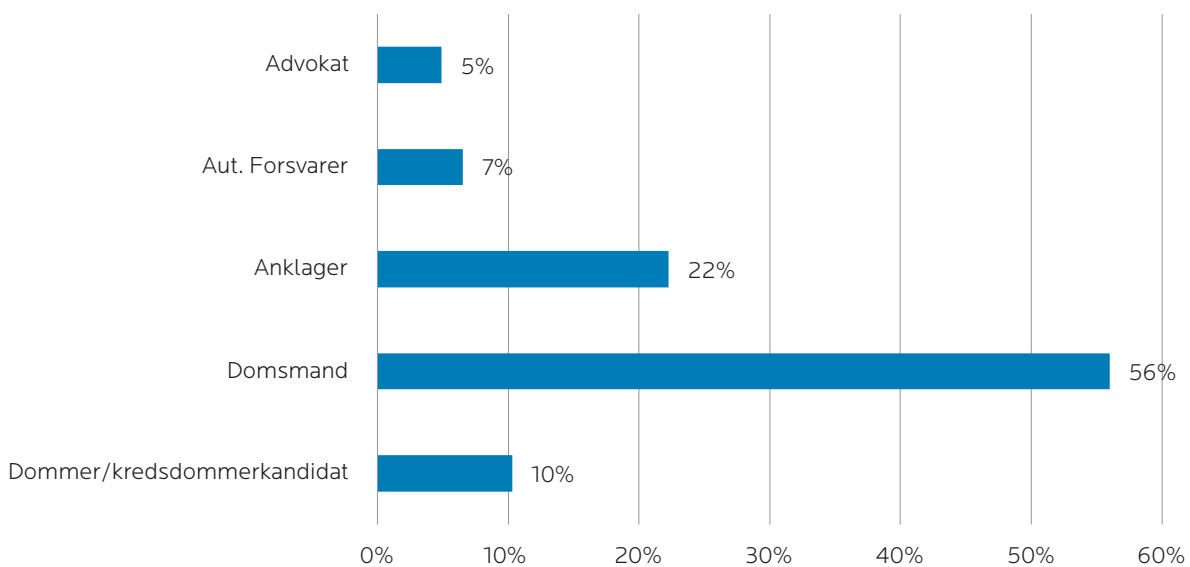
Takussutissiaq 10. Eqqartuussisut, eqqartuusseqataasartut, unnerluussisut illersuisullu Apeqquut: Eqqartuussinerni nutserisoqrfiusuni peqataaffiginikusanni nutserinerup pitsaassusia ataatsimut isigalugu qanoq isumaqarfigaajuk?

Oqaaseqaat: N=168. Akinngitsut amerlassusaat = 8. 'Naluara' amerlassusaat = 8.

Takussutissiaq 11. Isertinneqartut

Apeqquut: Eqqartuussinerni nutserisoqrfiusuni peqataaffiginikusanni nutserinerup pitsaassusia ataatsimut isigalugu qanoq isumaqarfigaajuk?

Oqaaseqaat: N=40. Akinngitsut amerlassusaat = 6. 'Naluara' amerlassusaat = 8. Malugiuk procentinngorisa 100 procenti qaangeraat, tassa akisut ikitsut ataatsimit amerlanerusunik krydsiliimmata.

nutserineq "akuerineqarsinnaangitsoq", eqqartuussinernilu peqataasuni kisitsit taanna 1 procentip ataaniippoq.

Kujalleq kredsrettimi inuit apersorneqartut ukiumi kingullermi nutserisoqarlutik suliaqarnikuunngillat, tassa suliat tamarmik kalaallisut ingerlanneqarsinnaanikuummata. Suliaq nutserisoqarfiusoq qaqutigooortoq pitsaasuvoq, tassa taanna isumaqarmat suliat oqaatsit akuusut tamarmik atorsinnaasaat atorlugu ingerlanneqartut. Kisiannili nutserisup/nutserisut piginnaasaat attatiinnarneqarsinnaanginnerat ajornartors iortitsilersinnaavoq, tamannalu tamassuma kingorna qaqutigooortumik nutserisoqarluni suliami unammilligassaqartitsinnaavoq. Tamanna pingaartumik nutserisut immittakkat eqqarsaatigalugit ajornartorsiutaavoq. Tassunga ilanngunneqassaaq nutserisumik sumiiffimmi pissarsinissaq iluatsittuaannangitsoq. Ajornartorsiut ilaatigut video atorlugu ataatsimiinnermi atortut atorlugit aaqinneqartarpoq, tassani nutserisoq Nuummiittarluni assersuutigalugulu Sisimiuni suliami nutseraluni:

Kingullertigut televideo atorlugu Nuummiit nutserisoqartarnikuuvugut, nutserisullu pitsaalluinnartuupput, taamaammat pitsaalluinnartut nalilerpakka. Nutserisut siornatigut atortarnikuusagut appasinnerulaartumik pitsaassuseqarput, maannakkulli nutserisut eqqartuussivmmeersut pitsaasutut nalilerpakka. (unnerluussisoq)

Oqaatigineqassaaq nutserineq isumaqannikkaangat, imaanngitsoq ajortumik nutserisoqartoq, nassuiaatigineqaaqqaartorli isumaqannangitsoq. Tamanna eqqartuussinermi peqataasut nassuiaat pillugu paasiniaallutik aperigaangata paasinarsigajuttarpoq.

Ataatsimut isigalugu naliliineq tassaavoq nutserisut tamarmik, nutserisut immittagaanerat imaluunniit aalajangersimasumik atorfeqartuunerat apeqqutaatinnagu, qaffasissumik nutserisoqartartoq ileqqorissaarlutik iliuseqartartut suliamillu ilisimasaqarlutik ingerlatsisutut takutitsisartut, tassunga ilanngullugu sumulluunniit attuumassuteqannginnissaq. Naammagittaalliutigineqartut pingaarnertit tassaapput oqaatsitigut piginnaasaqannginneq, inatsisilerinermi taaguutunik eqqartuussivimmilu suleriaatsinik ilisimasaqannginneq.

5.8 INERNILIINERIT INASSUTEQAATILLU

Nutserisarnerit qaffasissusaat ataatsimut isigalugu naammaginartutut eqqartuussivimmilu nutserisut aalajangersimasunik atorfillit qaffasissutut misigineqarput. Nutserisut sumulluunniit attuumassuteqannginnissaq, suliamik ilisimasaqarluni ingerlatsinissaq, oqaatsitigut piginnaasaqarnissaq, inatsisilerinermilu taaguutunik ilisimasaqarnissaq pillugit ilimagisaqarneq kiisalu nalornigunik oqarsinnaanissamik unillatsiarnissamilluunniit qinnuiginninnissamik ilimagisaqarneq eqqortittarpaat. Taamatut pisoqarnerani nutsereqatigiittoqartarpoq, tassani suliami peqataasut oqaatigineqartut nutsernissaannik paasineqarnissaannilluunniit oqaloqatigiissutigisarppat. Tamanna aamma atuuppoq eqqartuussinermi peqataasut ilaat isumaqaraangata paatsuuisoqartoq kukkusooqartorluunniit nutserinermut akuliukkaangata.

Nutserisunik iminneqartartunik eqqartuussivimmit nutserisutut akuerineqartunik aallaaviusumik atuisoqartarpoq, taamatulli akuersinissamut tunngaviit aalajangerneqarnikuunngillat. Nutserisut nutserisutut ilinniarsimanngitsut taaguutunik, suleriaatsimik il.il.

ilisimasaqanngitsut atorneqaraangata annertuunik ajornartorsiortitsilersi nnaavoq. Nutserisulli immittakkat taamaattut atorneqarnissaat ilaatigut pisariaqartarpoq, taamaattoqanngippat suliat ingerlanneqarsinnaanngimmata. Suliami nutserineq naammanngitsutut isigineqarpat eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi § 95, imm. 3 malillugu eqqartuusinermi peqataasut ilaat nutserilersinnaavoq. Aalajangersagaq taanna ilaatigut atorneqartarpoq, pisunili immikkorluinnaq ittuni atorneqartariaqarluni, tassa eqqartuussinermi peqataasoq nutserisussanngortitaq suliami marloqiusamik inissisimalissammat.

Taamaammat Ilisimatusarfik aamma Inuit Pisinnaatitaaffiitut Institutti inassuteqaateqarput:

- Eqqartuussivinni nutserisunik, minnerunngitsumik nutserisunik imittakkanik, akuersisarnermi aalajangersimasunik tunngaveqarluni akuerisarnermi periutsimik atuutilersitsoqartariaqarnersoq Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarnermut Isumalioqatigiissitat isumaliutigissagaat.
- Eqqartuussiviit eqqartuussinerni taamaallaat nutserisunik akuerisaasunik atuisassasut.
- Taaguutiniq allattuiviup akuerineqarnikup kalaallisut oqaatsini danskisullu oqaatsini assigiimmik atuinissaq qulakkeerniarlugu tamatigut atorneqartarnissaa Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviup qulakkiissagaa.
- Nutserisunik eqqartuussivimmi nutserinermik siumut ilisimasaqanngitsunik ilinniartitseqqinnermik Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik pilersitsissasoq.

KAPITALI 6

INASSUTEQAATINIK ATAATSIMUT TAKUSSUTISSIAQ

Sinaakkutitut tunngatillugu eqqortumik nutserisarnissap Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviup qulakkeerinnittariaqarneranut Ilisimatusarfik aamma Inuit Pisinnaatitaaffiitut Institutti **inassuteqaateqarput:**

- Nutserisussanik piaartumik iniminniisarnerup annertunerpaamik ingerlanneqarnissaa Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviup qulakiissagaa (assersuutigalugu eqqartuussinissamik piffissaliinermi).
- Suliami pappiliaatit eqqartuussiviit nutserisumut imatut siusitsigisukkut nassiuttassagaat, nutserisoq suliamut piareersarnissamik periarfissaqassalluni. Pisuni immikkut ittuni – assersuutigalugu inatsit tunngavisoq naapertorlugu killisiuinermi – piffissaq sioqqullugu piareernissaq ajornakusoorsinnaavoq. Taamaattoqarnerani suliami pappiliaatit sapinngisamik sukkanerpaamik nassiunneqartassapput.
- Oqartussat allagartanik assigisaannillu eqqartuussinermi atugassanik tunniussisartut pappilissat uppersaatit eqqartuussinissaq sioqqullugu nutserneqarnissaat isumagisassagaat, tassa ilimagineqartariaqarmat oqartussaq tunniusisoq tamakku pillugit oqaatsitigut immikkut ilisimasaqartoq.
- Oqaasiliortut taaguutunik allattuivik atuuttoq nutartissagaat inatsilerinermilu taaguutit nutaat siunissami ingerlaavartumik akuerisassagaat.
- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik eqqartuussiviit inini eqqartuussisarfianni boksinik nutserinermi atorineqartartunik pilersitsissasoq, taamaalilluni nutserisoq/nutserisut inip sinneranit asserneqassallutik, tassa tamassuma nutserisup tunuanit nipiliorfigineqarnera il.il. annikillissammagit.
- Inini eqqartuussivinni atorineqarluarsinnaasunik tamatigut nutserinermi atortoqartarnissaa eqqartuussiviit qulakkiissagaat.
- Suliami sapinngisamik marlunnik oqalutseqartarnissaa eqqartuussiviit isumagisassagaat, pingaartumik suliani sivirusumik ingerlanneqartuni.
- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik eqqartuussivinni nutserisunik atuisartunik tamanik; eqqartuussisut, eqqartuussisunut fuldmægtigit, kredsdommerit, kredsdommerinngorniartut, eqqartuuseqataasartut, illersuisut eqqartuussissuserisullu, immikkoortumi oqalutsinik atuisarnermik ingerlatsisut allat suleqatigalugit pikkorissartitsisarnermik pilersitsissasoq.

Sumiorpaluutinin ajornartorsiummut tunngatillugu Ilisimatusarfik aamma Inuit Pisinnaatitaaffiit Institutti **inassuteqaateqarput:**

- Eqqartiissivinni atorneqarsinnaasunik tunumiut oqaasiinik avannaamiullu oqaasiinik atuisinnaasunik paasinnissinnaasunillu aalajangersimasunik atorfilinnik oqalutseqarnissaa imaluunniit aalajangersimasunik immittakkanik nutserisoqarnissaa Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviup qulakkiissagaa, immaqa nutserisut aalajangersimasunik atorfillit tunumiut avannaamiullu oqaasiinik ilinniarteqqinnerisigut.

Nutserisut piginnaasaannut tunngatillugu Ilisimatusarfik aamma Inuit Pisinnaatitaaffiit Institutti **inassuteqaateqarput:**

- Eqqartuussivinni nutserisunik, minnerunngitsumik nutserisunik imittakkanik, akuersisarnermi aalajangersimasunik tunngaveqarluni akuersisarnermi periutsimik atuutilersitsoqartariaqarnermoq Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarnermut Isumalioqatigiissitat isumaliutigissagaa.
- Eqqartuussinerni taamaallaat nutserisunik akuerisaasunik eqqartuussiviit atuisassasut.
- Taaguutinin allattuiviup akuerineqarnikup kalaallisut oqaatsini danskisullu oqaatsini assigiimmik atuinissaq qulakkeerniarlugu tamatigut atorneqartarnissaa Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviup qulakkiissagaa.
- Nutserisunik eqqartuussivimmi nutserinermik siumut ilisimasaqanngitsunik ilinniartitseqqinnermik Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik pilersitsissasog.

ILANNGUSSAT

ILANNGUSSANIK ALLATTUIVIK

ILANNGUSSAQ 1

Eqqartuussivinni ingerlatsisunit immersugassaq

ILANNGUSSAQ 2

Isertitsivinni isertinneqartunit immersugassaq

ILANNGUSSAQ 3

Apersuinermut ilitsersuut apersuinerni
atorneqartoq

ILANNGUSSAQ 4

Nutserinerup pitsaassusianik nalilersuiner
mut uuttuut apersuinerni atorneqartoq

APEQQUTIT AKISASSAT – OQALUTTAANERMUT MISISSUINERMUT TUNNGASUT

TUNULIAQUT

1. Qanoq eqqartuussivimmut
attuomassuteqarpit:

- Eqqartuussisoq
- Eqqartuussisooqataasoq
- Unnerluussisoq
- Illersorti akuerisaq
- Eqqartuussissuserisoq

2. Qanoq sivistigisumik eqqarsuussivimmi
misilittagaqarpit? (Parnaarussanut, qasseriaq
eqqartuussivimmiinnikuuit?)

- Ukiog ataaseq inorlugit
- Ukiut 1-3
- Ukiut 3-5
- Ukiut 5 -10
- Ukiut qulit sinnerlugit
- Naluara

3. Politeeqarfimmi/Eqqartuussivimmi sorlermi
sulivit?

- Kujalleq
- Sermersooq
- Qeqqata
- Qaasuitsop
- Nuna tamakkerlugu
- Naluara

4. Oqaatsit sorliit atukulaneruigit

- Qallunaatut
- Kalaallisut
- Kalaallisut qallunaatullu
- Kalaallisut oqaluttaruit sorliit oqaasii
- atukulaneruigit kitaamiutut, tunumiutut
- imaluunniit avannaarmiutut
- Kalaallisut sumiorpaluutit ilai
- paasisinnaasarpakka

5. Eqqartuussivimmi atorfeqarnerni qanoq
akulikitsigisumik eqqartuussisoqartillugu
oqalutseqarpa

- Oqalutseqarneq ajorpoq
- Suliat 25-it ataallugit
- Suliat 25-50-it
- Suliat 51-100-ut
- Suliat 101-200-ut
- Suliat 201-300-ut
- Suliat 301-400-ut
- Suliat 401-500-ut
- Suliat 500-ut sinnerlugit
- Naluara

6. Ukiut kingullit ingerlanerani qasseriaq
eqqartuussisoqartillugu oqalutseqartumi ilaavit

- Oqalutseqarneq ajorpoq
- Suliat qulit ataallugit
- Suliat 10-20-it
- Suliat 21-40-ut
- Suliat 41-60-it
- Suliat 61-80-it
- Suliat 81-100-ut
- Suliat 100-ut sinnerlugit
- Naluara

7. Suliassaq eqqartuussisutigoortoq
nutserneqartillugu oqalutsip pitsaassusaa
naliginnaasumik qanoq igiviuk?

- Ajunngilluinnarpoq
- Patsaviuvoq
- Pitsaassusaa naammaannarpoq
- Pitsaassusaa ajorpoq
- Akueriuminaappoq
- Naluara

8. Eqqartuussinermi oqalutseqartillugu oqalutsip pitsaassusaa qanoq tunngavilersussaviuk?

Oqalutsip paasisutissaq eqqortumik tamakkiisumillu ingerlateqqittarpaa
 Oqalutsip oqaatsinik piginnaasai naammaginarput
 Oqalutsi inatsisilerinermut tunngasut paasisimasaqarfigilluarpai
 Oqalutsip inatsisilerinermi oqaatsit eqqortumik atorpai
 Oqalutsi arlaannut kattussimanngilaq
 Oqalutsi ileqqorissaarpoq
 Naluara

9. Qanoq ilinermi maluginiartarpiuk oqaluttaaneq akunnakusoortuusooq?

Oqalutsip paasisutissanik tamakkiisumik ingerlateqqiinnginnera
 Oqalutsi inatsisilerinermut tunngasunik paasisimasaqannginnera
 Oqalutsip oqaatsit kukkulluni atonerisigut
 Paasisimanik isumaqatigiinnginnermi
 Oqalutsi tatiginngitsoq
 Oqalutsip oqaluttaanermi ileqqorissaarutaasut malinngilai (assersuutigiinnarlugu oqalutsi kattusimalluni akuulertoq assigisaaluunniit)
 Oqalutsip piginnaasai qularaatit
 Naluara

10. Oqaluttaaffiusuni qasserarterutaa naammaginaratumik ingerlasimappat?

Tamarmik
 75 procentia
 Affaa
 Sisamararterutaa
 Naammaginarartoqanngilaq imaluunniit naammaginarartoqanngingajappoq
 Naluara

11. Illit nammineq ajornartorsiutinik maluginiagaqarnikuuit oqalutseqarnermi?

Maluginiarneq ajorpara
 Qaqutigut
 Taamaassoraara
 Amerlanertigut
 Tamatigorluinnaq
 Naluara

12. Oqaluttaasoqarnerup kingornatigut suliap inernera sunnertittarsoraajuk eqqartuussineq naammassineqaraangat?

Maluginiarneq ajorpara
 Qaqutigut
 Taamaassoraara
 Amerlanertigut
 Tamatigorluinnaq
 Naluara

13. Oqaluttaanermi atortorissaarutit eqqartuussivimmi atortakkat qanoq isumaqarfigaagit?

Ajunngilluinnarput
 Patsaviuvoq
 Pitsaasusaa naammaannarpoq
 Pitsaassusaa ajorpoq
 Eqqartuussivimmi oqaluttaanermut atortorissaaruteqanngilaq
 Naluara

14. Eqqartuussineq ingerlanerani oqalutsi sumi issiakajunnerusarpa?

15. Eqqartuussinermi maluginikuuiuk oqalutsi issiavissaqartinneqanngitsoq?

Aap
 Naamik
 Naluara

16. Eqqartuussivimmi misilittakkatit tunngavigalugit oqalutsit atortarnerini allanik ilassutissaqarpit?

APEQQUTIT AKISASSAT – OQALUTTAANERMUT MISISSUINERMUT TUNNGASUT

Uku apeqqutit akisassat oqalutseqartarnermut suliassat eqqartuussivikkoortut inatsisitigut isumannaatsuunissaanut misissuinermit tunngapput. Taamaattumik ikiortisererusuppatsigit qinnuigissavakkillu una immersugassaq immersoqqullugu. Soorunami akissutitit isertuunneqassapput.

1. Isertitsivimmiippunga:

Eqqartuussatut

Tigummigallarneqartussatut

2. Qasseriartutit eqqartuussivimmut ornigunnikuuit?

1-3

4-10

Qulit sinnerlugit

Naluara

3. Eqqartuussivimmi imaluunniit politeeqarfimmi sorlermi eqqartuussaavit:

Kujalleq

Sermersooq

Qeqqa

Qaasuitsoq

Nuna tamakkerlugu

Naluara

4. Oqaatsit sorliit atukulaneruigit:

Qallunaatut

Kalaallisut

Kalaallisut qallunaatullu

Kalaallisut oqaluttaruit, sumiorpaluut sorleq atorpiuk:

kitaamiusut

tunumiusut

avanersuarmiusut

Tunumiusut avanersuarmiusulluunniit angersimagukku. Oqalutseqarnikunguit

oqalutsivit sumiorpaluutsit atorlugu

nutserisinnaanikanngila?

Aap, nutserisnaanilunngilai

Naamik, nutserisnaaniluuai

Kalaallisut oqaluttaruit sumiorpaluutit allat paasisinnaavigit?

Aap:

Naamik

5. Eqqartuussivimmut ornigunnermi oqalutseqartarpit?

Oqalutseqarumaneq ajorpunga

Oqalutseqarnissannut

neqeroorfigitinnikuunngilanga

Eqqartuussivimmi

oqalutseqarnikuuvunga

atorfissaqartitsinikkut

oqaluttaasinnaasumik

Naluara

6. Suliassaq eqqartuussisutigoortoq nutserneqartillugu oqalutsip pitsaassusaa nalinginnaasumik qanoq igiviuk?

Ajunngilluinnarpoq

Pitsaavog

Naammaannarpoq

Ajorpoq

Ajuippoq

Naluara

7. Eqqartuussinermi oqalutseqartillugu oqalutsip pitsaassusaa qanoq tunngavilersussaviuk?

Oqalutsip paasissutissaq eqqortumik tamakkiisumillu ingerlateqqittarpaa
Oqalutsip oqaatsinik piginnaasai naammaginarput
Oqalutsip inatsisilerinermut tunngasut paasisimasaqarfigilluarpai
Oqalutsip inatsisilerinermi oqaatsit eqqortumik atorpai
Oqalutsi illersugaganngilaq
Oqalutsi ileqqorissaarpoq
Naluara

8. Oqalutsip nutserinera susoqartillugu ajornartorsiutaasarpa?

Oqalutsip paasissutissanik tamakkiisumik ingerlateqqiinnginnerani
Oqalutsip inatsisilerinermut tunngasunik paasisimasaqannginnerani
Oqalutsip oqaatsinik kukkusumilu atoneriaar
Paasisimasaniq isumaqatigiinnginnermi
Oqalutsi tatiginanngikkaangat
Oqalutsip oqaluttaanermi ileqqorissaarutaasut malinngikkaangagit (assersuutigiinnarlugu oqalutsi illersuigaangaq)
Oqalutsip piginnaasai qularigaangakkit
Naluara

9. Illit nammineq ajornartorsiutinik maluginiagaqarnikuuit oqaluttaasoqarnermi?

Maluginiarneq ajorpara
Qaqutigut
Taamaassoraara
Amerlanertigut
Tamatigorluinnaq
Naluara

0. Oqaluttaasoqarnerup kingornatigut suliap inernerani eqqartuussineq sunnertittarsoraajuk?

Maluginiarneq ajorpara
Qaqutigut
Taamaassoraara
Amerlanertigut
Tamatigorluinnaq
Naluara

11. Oqaluttaanermi atortorissaarutit eqqartuussivimmi atortakkat qanoq isumaqarfigaagit?

Ajunngilluinnarput
Pitsaapput
Naammaannarput
Ayorput
Eqqartuussivimmi oqaluttaanermut atortorissaaruteqanngilaq
Naluara

12. Eqqartuussinerup ingerlanerani oqalutsi sumi issiagajunnerusarpa?

13. Eqqartuussinermi maluginikuuiuk oqalutsi issiavissaqartinneqanngitsoq?

Aap
Naamik
Naluara

14. Eqqartuussivimmi misilittakkatit tunngavigalugit oqalutsit atortarnerini allanik ilassutissaqarpit?

APERSUINERMI NAJOQQUTASSIAQ

ILISARITITSINEQ:

Apersuisoq apersortittut projektilu ilisaritinneri:

XXX-mik ateqarpunga uanilu misissuinermi studentermedhjælperiullunga.

Imminut ilisaritissinnaasuugussi oqaluttuutilaarlungalu eqqartuussisoqarnermut qanoq attuumassuteqarnerlusi

Apersuineq aallartinnginnerani erseqqissarusuppara uani misissuinermi oqalutsit assuarineqarniannimmata. Oqaluttaanerup pitsaassusaa piginnaanikinnermut piginnaaneqarnermulluunniit apeqqutaannginnami piumasaqaatilli assigiinngitsut soorlu ilinniarsimasuuneq oqalutsinut piumasaqaataagami.

Misissuinermi eqqartuussisutigit suliani annikitsorsioortumik paasisassarsioneq siunertaavoq. Isumasi, missiliuussinisi misigisasilu malillugit taamaaliussaanga.

Apersuineq immiunneqassaaq allanneqassaaq nutserneqarlunilu. Kinaassutsit isertuunneqassapput imaappoq kina qanoq oqarsimanersoq nalunaarusiami inaarummi takuneqarsinnaanngilaq. Apersuineq allanneqartussaammat pingaaruteqarpoq qalleraallusi oqalunnginnissarsi, tulleriillusili oqalukkussi immiussami tusaajuminarnerussammat. Taamaammat unitsissavassi qalleriillusi oqalulerussi.

MISILITAKKAMUT TUNNGAVIUSOQ

Suliassani eqqartuussisutigoortuni qasseriaq oqalutseqarnikuusi?

Ukiup iluani suliassani eqqartuussisutigoortuni missiliorlugu qasseriaq oqalutseqarpisi?

OQALUTSIP PITSAASUMIK

SULIAQARNISSAANUT ISUMALLUUTIT:

Oqaluttaalluarnissamut suut isumalluutigaasigit?

Suna pingaartippisiuk? (Oqallinneq kigaatsumik ingerlappat oqaatsit qinigassat: oqalutsip oqaatigisat imai akunnermiliuttumik eqqortumik tamakkerlugit oqaatigai, naammattumik oqallorissuseqarpoq, inatsisilerinermit paasisimasaqarpoq, inatsisilerinermit imarisaanik eqqortumik paasisimasaqarpoq, ileqqorissaarpoq, arlaannulluunniit kattusimanngilaq)

OQALUTSEQARNERMI AJORNARTORSIUTIT

Oqaluttaasoqarnermi akunnakusoortumik assersuutigisinnaasassinnik misigisaqarnikuusi?

Suut akunnakusoortilerpai?

Ajornatorsiutit suut aporfiginerusarpisigit?

Inatsisitigit isumannaatsuunermit tunngasumi ajornatorsiut annerpaaq sunaava?

Oqalutsimik siumiorpalunnermit tunngasunik ajornartorsiuutilimmik nalaataqarnikuusi? Oqalutsip oqaluttaanermini sumiorpalussutsit immikkoortissinnaavai?

Immikkoortissinnaanngippagit suut ajornatorsiutaasarpat?

OQALUTTAANERUP PITSAASSUSANIK NALILIINEQ – SKALA TALLIMANIK IMMikkoortortalik

Skala-mik tallimanik immikkoortortalinnik tunineqalerpusi, qarsupittumillu atuarnissaanik piffissamik tunineqarlusi.

Misiginikuusasi malillugit oqalutsit pitsaassusai ataatsimoortumik nalilissagussiuk uani skalami sorlermiippa? Oqareernittulli oqalutseqarpoq assigiinngitsunik pitsaassusilinnik, amerlan

ertigulli oqaluttaaffigitinnisi qanorinnersut apeqqutigaarput.

Sapinngisamik sumaqatigiinniarsarissaasi.

Oqaluttaaffigitinnisi pitsaassusai qanoq nalilerpisigit?

Eqqartuussinermi oqalutsilimmi tunngaviusumik suna pingaartinneruusiuk?

(Oqallinneq kigaatsumik ingerlappat oqaatsit qinigassat: oqalutsip oqaatigisat imai akunnermiliuttumik eqqortumik tamakkerlugit oqaatigai, naammattumik oqallorissuseqarpoq, inatsisilerinermut paasisimasaqarpoq, inatsisilerinermut imarisaanik eqqortumik paasisimasaqarpoq, ileqqorissaarpoq, arlaannulluunniit kattusimanngilaq/ piukkunnaateqarpoq)

Oqaluttaanermi akunnakusoortoqartillugu qisuariarnikuusi?

Taamaappat susoqartillugu akuliukkusunneruusi?

(Oqallinneq kigaatsumik ingerlappat oqaatsit qinigassat: oqalutsip oqaatigisat imai akunnermiliuttumik eqqortumik tamakkerlugit oqaatigai, naammattumik oqallorissuseqarpoq, inatsisilerinermut paasisimasaqarpoq, inatsisilerinermut imarisaanik eqqortumik paasisimasaqarpoq, ileqqorissaarpoq, arlaannulluunniit kattusimanngilaq/ piukkunnaateqarpoq)

Eqqartuussinermi oqalutsi taarserneqartoq misigereerpisiuk? Taamaappat kiap taarserpaa?

Eqqartuussinermi ataatsimi ulluni arlalinni ingerlasumi oqalutsi taarserneqartoq misigereerpisiuk?

Oqalutsit imitittartut oqalutsillu aalajaatsut assigiinngissutai misigereerpisigit?

Qallunaatuumiik kalaallisuumut taavalu kalaallisuumiit qallunaatumut oqaluttaanerit pitsaassusaata assigiinngissutaanik misigisaqarnikuusi?

Eqqartuussutini nalunaarutaasuni oqalutsi inerneranut

sunneeqaatasimasinnaanerit ilimagaasiuk?

NAGGASIINEQ

Allanik eqqaanngitsoorsimasassinnik naggataasumik oqaasissaqarpisi?

Misissuinitinnut pingaaruteqarami oqaaseqaatissinnut peqataasimanissinnullu qujavunga.

ILANNGUSSAQ 4 - OQALUTSEQARNERUP PITSAASSUSAANIK NALILERSUIFFISSAT

APEQQUT 1:

Oqalutseqarnermi misiginikuusasi aallaavigalugit pitsaassusaat nalilersorsinnaaneri qinnuigaassi, nalilersuinermilu isumaqatigiissinnaanerlusi takussavarsi. Oqaluttaalluarnarit illuanilu oqaluttaanerlunnerit pisartut ilisimavavut, taamaattumik oqallissaarusuppassi oqalutseqarnermi misiginikuusasi **amerlanerpaartaasa inissisimaffii** aallaavigalugit 1-imii 5-imut nalilersuiffinnut inissisoqqullugit.

Naliliineq 1

Suunera

“Oqaluttaaneq ajunngilluinnarpoq”

- Oqalutsip oqaatsit imarisai **maleqqissaarlugit tamakkiisumik eqqortumillu** nutserpai.
- Oqalutsi oqaatsinik **piginnaasaqarluarlunilu inatsisilerinermut tunngasunik ilisimaqarpoq.**
- Oqalutsi oqaluttaanermi **periutsit pingaarutillit** (ass. ingerlaannartumik oqaloqatigiinnermilu oqaluttaanerit) **aammalu oqaluttaanermi iliuutsit pingaarutillit** piginnaasaqarfigai (ass. oqalutsip nalluissiniarluni apeqquteqartoqarnissaa pisariaqarsorippagu eqqartuussivimiittut nalunaarfigissavai, imaluunniit takornartat oqaasiinik atuisuunngitsup oqaloqatigeqqaarnissaa pisariarsorippagu).
- Oqalutsi **arlaannaannulluunniit illersuisuunngilaq, ajunngitsumik ileqqorissaartutullu pissuseqarpoq.**

Naliliineq 2

Suunera

“Oqaluttaaneq ajunngilaq”

- Oqalutsip oqaatsit imarisai **annerusumik malillugit tamakkiisumik eqqortumillu nutserpai.**
- Oqalutsi oqaatsinik **piginnaasarnera inatsisilerinermullu tunngasunik ilisimasaqarnera annerusumik naammaginarput.**
- Oqalutsi oqaluttaanermi **periutsit piginnaasai** (ass. ingerlatiinnarlugu oqaloqatigiinnermilu oqaluttaanerit) **aammalu oqaluttaanermi iliuutsit annerusumik naammaginarartumik piginnaasaqarfigai** (ass. oqalutsip nalluissiniarluni apeqquteqartoqarnissaa pisariaqarsorippagu eqqartuussivimiittut nalunaarfigissavai imaluunniit takornartat oqaasiinik atuisuunngitsup oqaloqatigeqqaarnissaa pisariarsorippagu).
- Oqalutsi **annerusumik arlaannaannulluunniit illersuisuunngilaq, ajunngitsumik ileqqorsissaartutullu pissuseqarpoq.**

Naliliineq 3

Suunera

“Oqaluttaaneq naammaginarpoq”

- Oqalutsip oqaatsit imarisai **naammaginarartumik, tamakkiisumik eqqortumillu nutserpai.**
- Oqalutsi oqaatsinik **ilisimasaqarnera inatsisilerinermullu tunngasunik ilisimasaqarnera naammaginarpoq.**
- Oqalutsi oqaluttaanermi **periutsit piginnaasai** (ass. ingerlatiinnarlugu oqaloqatigiinnermilu oqaluttaanerit) **aammalu oqaluttaanermi iliuutsit naammaginarartumik**

piginnaasaqarfigai (ass. oqalutsip nalluissiniarluni apeqquteqartoqarnissaa pisariaqarsorippagu eqqartuussivimiittut nalunaarfigissavai, imaluunniit takornartat oqaasiinik atuisuunngitsup oqaloqatigeqqaarnissaa pisariarsorippagu).

- Oqalutsi **naammaginartumik arlaannaannulluunniit illersuisuunngilaq, ajunngitsumik ileqqorissaartutullu pissuseqarpoq.**

Naliliineq 4

Suunera

“Oqaluttaaneq ajorpoq”

- Oqalutsip oqaatsit imarisai **tamakkiisumik eqqortumillu** nutsernerneriarneri ajornakusoortippai.
- Oqalutsi oqaatsinik ilisimasaqarnera inatsisilerinermullu tunngasunik ilisimasaqarnera naammaginangillat.
- Oqalutsi oqaluttaanermi periutsit **piginnaasai** (ass. ingerlatiinnarlugu oqaloqatigiinnermilu oqaluttaanerit) **aammalu oqaluttaanermi iliuutsit piginnaasai naammaginangillat** (ass. oqalutsip nalluissiniarluni apeqquteqartoqarnissaa pisariaqarsorippagu eqqartuussivimiittut nalunaarfigissavai, imaluunniit takornartat oqaasiinik atuisuunngitsup oqaloqatigeqqaarnissaa pisariarsorippagu).

Oqalutsi arlaannaannulluunniit illersuisuunnginnissani, ajunngitsumik ileqqorissaartutullu pissuseqarnissani ajornakusoortippai.

Naliliineq 5

Suunera

“Oqaluttaaneq ajorluinnarpoq”

- Oqalutsi oqaatigineqartut **eqqortumik tamakkiisumillu nutsersinnaangilai.**
- Oqalutsip oqaatsinik **piginnaasai inatsisinullu tunngasunik ilisimasaqarnera amigarput.**
- Oqalutsi oqaluttaanermi periutsini pisariaqartuni **piginnaasai** (ass. ingerlatiinnarlugu oqaloqatigiinnermilu oqaluttaanerit) **aammalu oqaluttaanermi iliuutsini pingaaruteqartuni piginnaasai amigarput** (ass. oqalutsip nalluissiniarluni apeqquteqartoqarnissaa pisariaqarsorippagu eqqartuussivimiittut nalunaarfigissavai, imaluunniit takornartat oqaasiinik atuisuunngitsup oqaloqatigeqqaarnissaa pisariarsorippagu).
- Oqalutsi arlaannannulluunniit illersuisuunngitsutut, ajunngitsumik ileqqorissaartutullu pissuseqanngilaq.

APEQQUT 2:

Minnerpaamik oqaluttaanermi piumasaqaatini **naliliineq 3**-mi nassuiaanneqartumut naapertuuttumut, tassa imaappoq oqaluttaanermut naammaginartumut tunngasoq pillugu maanna oqalutseqarsimanissinni misiginikuusasi aallaavigalugit oqallissaaqqullusi qinnuigissavassi.

INAAARUTAASUMIK NASSUIAATIT

- 1 Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut, artikili 6, imm. 1, litra. E. Isumaqatigiissut ilaatigut Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Eqqartuussiviup nittartagaani pissarsiarineqarsinnaavoq: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_DAN.pdf
- 2 Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumalioqatigiissitat, Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii – Killiffik 2016, uani pissarsiarineqarsinnaavoq: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/status/2015-16/groenland/menneskerettigheder_i_groenland_-_status_2016.pdf
- 3 Kalaallit Nunaanni Namminersorneq pillugu inatsit nr. 473, 12. juni 2009-meersoq, § 20, uani pissarsiarineqarsinnaavoq: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=125052>.
- 4 Kalaallit Nunaanni Eqqartuussisarneq pillugu inatsit, inatsimmut nalunaarut nr. 1581, 13. december 2016-imeersoq, § 95, pdf-inngorlugu quppernermi uani: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=182027>.
- 5 Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti: Oqartuussivimmi nutserisarneq (2015). Paasissutissanik katersuineq lektor, ph.d. Tina Paulsen Christensen, Aarhus Universitet suleqatigalugu. Nalunaarusiaq uani pissarsiarineqarsinnaavoq: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/ligebehandling_2015/tolkning_retsvaesenet_2015.pdf
- 6 Kalaallit Nunaanni isertitsivinni katillugit 154-inik inissaqarpoq, isertitsivinnut arfinilinnut agguarlugit: Ilulissat 29-inik inissalik, Aasiaat 15-inik inissalik, Sisimiut 29-nik inissalik, Nuuk 56-inik inissalik, Qaqortoq qulinik inissalik aamma Tasiilaq 15-inik inissalik.
- 7 Nutserisoqarsinnaaneq pillugu inuit pisinnaatitaaffiinik illersuineq pillugu, pingaartumik takujuk Inuit Pisinnaatitaaffiinut Instituttip nalunaarusiaa "Eqqartuussivimmi nutserisarneq", 2015, kapitalimi uani ilaatigut tungavigineqartoq. Nalunaarusiaq uani pissarsiarineqarsinnaavoq: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/ligebehandling_2015/tolkning_retsvaesenet_2015.pdf
- 8 Innuttaasutut Politikkikkullu Pisinnaatitaaffiit pillugit FN-imi isumaqatigiissut, artikili 14, innuttaasutut politikkikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit nunat tamat akornanni isumaqatigiissummik 16. december 1966-imeersumik nalunaarummi nr. 30, 29. marts 1976-imeersumi takuneqarsinnaavoq, uani pissarsiarineqarsinnaavoq: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=60860>.
- 9 Innuttaasutut Politikkikkullu Pisinnaatitaaffiit pillugit FN-imi isumaqatigiissut, artikili 14, imm. 3, litra a, aamma Europami Inuit Pisinnaatitaaffii

- pillugit Isumaqatigiissut, artikili 6, imm. 3, litra a. Iserfissaq qulaaniittoq takujuk.
- 10 Innuttaasutut Politikikkullu
Pisinnaatitaaffiit pillugit FN-imi
isumaqatigiissut, artikili 14, stk. 3, litra f,
aamma Europami Inuit Pisinnaatitaaffii
pillugit Isumaqatigiissut, artikili 6, stk. 3, litra
e. Iserfissaq qulaaniittoq takujuk.
  - 11 Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit
Eqqartuussivik, Diallo suliassanngortillugu
Sverige, 5. januar 2010, uani
pissarsiarineqarsinnaavoq: [https://hudoc.
echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-96885"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
  - 12 Peer Lorenzen, Jonas Christoffersen,
Nina Holst-Christensen, Peter Vedel
Kessing, Sten Schaumburg-Müller og
Jens Vedsted-Hansen, Den Europæiske
Menneskerettighedskonvention med
kommentarer, 3. udgave, 2011, side 624.
  - 13 Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske
Menneskerettighedskonvention: for
praktikere, 4. udgave, 2017, qupperneq 708
  - 14 Europami Inuit Pisinnaatitaaffii
pillugit Eqqartuussivik, Kamasinski
suliassanngortillugu Østrig, 19. december
1989, uani pissarsiarineqarsinnaavoq:
[https://hudoc.echr.coe.int/
eng#{"itemid":\["001-57614"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
  - 15 Europami Inuit Pisinnaatitaaffii
pillugit Eqqartuussivik, Cuscani
suliassanngortillugu Storbritannien,
24. september 2002, uani
pissarsiarineqarsinnaavoq: [https://hudoc.
echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-60643"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
  - 16 Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit
Eqqartuussivik, Amer suliassanngortillugu
Tyrkiet, 13. januar 2009, uani
pissarsiarineqarsinnaavoq: [https://hudoc.
echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-90588"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
  - 17 Peer Lorenzen, Jonas Christoffersen,
Nina Holst-Christensen, Peter Vedel
Kessing, Sten Schaumburg-Müller og
Jens Vedsted-Hansen, Den Europæiske
Menneskerettighedskonvention med
kommentarer, 3. udgave, 2011, side 625.
  - 18 Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske
Menneskerettighedskonvention: for
praktikere, 4. udgave, 2017, side 707ff.
  - 19 Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq
pillugu Isumalioqatigiissitaq,
Isumaliutissiissut nr. 1442/2004 Kalaallit
Nunaanni eqqartuussiviit pillugit,
immikkooortoq V, immikkooortoq 1.2.1.
  - 20 Kalaallit Nunaanni Namminersorneq pillugu
inatsit nr. 473, 12. juni 2009-imeersoq, §
3, imm. 2, tak. ilanngussamut allattuivik II.
Iserfissaq qulaaniittoq takujuk.
  - 21 Inuit Pisinnaatitaaffiit Institutti aamma
Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii
pillugit Isumalioqatigiissitaq, "Kalaallit
Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii – Killiffik
2016", qupperneq 88. Iserfissaq qulaaniittoq
takujuk.
  - 22 Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq
pillugu inatsit nr. 305, 30. april
2008-imeersoq, kingullermik inatsimmut
nalunaarutikkut nr. 1581, 13. december
2016-imeersukkut nalunaarutigineqartoq.
Iserfissaq qulaaniittoq takujuk.
  - 23 Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq
pillugu Isumalioqatigiissitaq, Kalaallit
Nunaanni eqqartuussiviit pillugit
Isumaliutissiissut nr. 1442/2004.
  - 24 Rigsdagstidende 1950-51, tillæg A, spalte
5239 om § 1 af retsplejeloven af 1951, som §
95 er en videreførelse af.
  - 25 Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq
pillugu Isumalioqatigiissitaq, Kalaallit
Nunaanni eqqartuussiviit pillugit
Isumaliutissiissut, immikkooortoq VIII,
Immikkooortoq 3.2.
  - 26 Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq
pillugu inatsit nr. 305, 30. april
2008-imeersoq, kingullermik inatsimmut
nalunaarut nr. 1581, 13. december
2016-imeersoq, § 95, imm. 3. Iserfissaq
qulaaniittoq takujuk.
  - 27 Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq
pillugu Isumalioqatigiissitaq, Kalaallit
Nunaanni eqqartuussiviit pillugit

- Isumaliutissiissut nr. 1442/2004, § 95-imut oqaaseqaatit immikkut ittut takukkit.
- 28 Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsit, inatsimmut nalunaarut nr. 1581, 13. december 2016-imeersoq, §§ 438, 443 aamma 478. Iserfissaq qulaaniittoq takujuk.
- 29 Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsit, inatsimmut nalunaarut nr. 1581, 13. december 2016-imeersoq, § 461, imm. 1. Iserfissaq qulaaniittoq takujuk.
- 30 Suliani 250/2008 aamma 251/2008 Højesteretip aalajangiineri 4. februar 2009-immersut, eqikkaaneq Højesterettip nittartagaani pissarsiarineqarsinnasoq: <http://www.hoejesteret.dk/hoejesteret/EMRK/Pages/lkkekravomat.aspx>. Aalajangiinerit aamma Ugeskrift for Retsvæsen-imi allaaserineqarput, U.2009.1171H.
- 31 Nalunaarusiap suliarineranut atatillugu sumiiffinni sulinerup naammassinerata kingorna allattuivik avammut saqqummiunneqarpoq, uanilu pissarsiarineqarsinnaalluni <http://www.gl.dk.domstol.dk/groenland/Pages/default.aspx/>.
- 32 Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsisip allannguutit pillugit inatsisissatut siunnersuut (Kredsrettini il.il. suliniuteqarnerup pitsanngortinnera), inatsisinik atuutsitsinermit ministerimit ulloq 30. april 2014 saqqummiunneqartoq, 2013/1 LSF 191.
- 33 Takujuk Retsudvalget 2016-17, REU Alm. del endeligt svar på spørgsmål 187, uani pissarsiarineqarsinnaavoq: <https://www.ft.dk/samling/20161/almdel/reu/spm/187/svar/1375637/1713018.pdf>
- 34 Kalaallit Nunataa Radioa, Kalaallit Nunaanni innuttaasunik sullissinermi radioqarfik tv-qarfillut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussani aningaasalersorneqartoq.
- 35 Lauritsen 2017: "Vis mig dine fanger – et indblik i den grønlandske indsattepopulation", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, 02/2017.

